Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...гэмнай 1921 оной ...брин 21-һээ гарана | № 146 (14257) | 1976 оной июнийн 22, вторник | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

...инеральна үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэлгын ...үрые саашадань дээшэлүүлхэ, зөөхэдөө, хадагалхадаа, хүрьһэндэ оруулхадаа тэрэнэй гээлтые ...ко ба колхоз, совхозуудые агрохимическэ талаар хангалгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» ...ол КПСС-эй ЦК-гай Центральна Комитет, ...Р-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба.

...нэи жэлнүүдэй турша... совхозуудые аг... ...ческэ талаар хангал... һайжаруулха, хүдөө ...а хими нэбтэрүүл... материально-техническэ ... һуури бэхижүүлхэ ... хэдэ хэдэн хэмжээ ...нүүд бэелүүлэгдээ ...тоол соо тэмдэглэг... Область, хизаар болон ...икануудта олон гоо... ...рохимическэ станци... болон лабораторинууд... ...рэнэй агрохимическэ эмхидхэгдээ. Тингэжэ ... совхозуудта газарые ...нь шэнжэлжэ байха, ...уудые агрохимическэ ...мануудаар хангаа... минеральна үтэг... ...үүдые болон хүдөө ... нэбтэрүүлхэ хи... бусад хэрэгсэлнүүдые ...аар хэрэглэхэ та... ...рдэмэй ёһоор зүбшөөл... ...үгэжэ байха арга. Олон районуудта хи... ...бтэрүүлхэ колхозуудай, ...уудай, ажахын хоо... ...пунктнууд, мине... үтэгжүүлгэнүүдые, ...осхын зүйлнүүдые ... хүрьһэндэ оруулха ...озтехникын тусхай ...уд бии болгогдоо, ту... холисо, торф абалга, ... ажахын авиацяар ...га, мүн бусад хүдэл...гдэнэ

...эи хамта үтэгжүүлгэ ...элгэдэ, колхоз, совхо... агрохимическэ та... ...ангалгада ехэхэн ду... ...нууд бии. Энэ ушар ...ажахыда хими нэбтэ... ашаг үрые доошо... Минеральна үтэг... ...нүүдые, избёосхын ...үдые, ургамал хам... химическэ хэрэг... ...дые зөөхэ, хадагалха ...доһон гурим үсөөн ...эбдэрдэнэ гээлтэ хо... ороно. Колхоз бо... ...овхозуудта, Сельхоз... ...ын эмхинүүдтэ хими ...үлгын материально... ...ческэ үндэһэ һуури ...ар байгуулагдана, ...ар бэхижүүлэгдэнэ. ... районуудта колхоз, ...удые агрохимическэ хангадаг Сельхозтех... мэргэжүүлэгдэһэн ...нинүүд ба СССР-эй ажахын министерст... агрохимическэ гүрэнэй ...хоёр хоорондоо ажалаа ...р зохилдуулжа ябуул... Минеральна үтэг... ...нүүдые, химическэ хэрэгсэлнүүдые хада... оньһожоруулагдаһан ...жа ехэтэй складуу... ...на бариха нэгэн ад... зохёогдоогүй бай... Колхоз болон совхо... Сельхозтехникын ...дтэ оньһожоруулаг... ...жэжэ складуудые ...ческа талаар тооло... ...гүй эндэ тэндэ бари... үзэгдэнэ. Тингэжэ ...лгэнүүдые холо шэ... ...улгаад дахин ашаа... ...лда хүргэнэ, аимэ ... ехэ гаргаша ...лна. Зарим ажахы... үтэгжүүлгэнүүдые аг... ...ческа картограммые, ...е ашаглаха зүбшөөл... хараада абангүй хэ...

...Р эи, союзна респуб... ...удай Министрнүүдэй

Соведүүдэй хэдэ хэдэн министерствэнүүд, зургаанууд, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, избеосхотой материалнуудые зөөхэ, хадагалха ябадалые һайжаруулха тухай СССР-эй правительствын шиидхэбэри хангалтагүйгөөр дүүргэнэ.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые амһартагүйгөөр зөөдэг, оньһон аргаар ашаагаа буулгадаг тусгаар вагонуудые олоор гаргаха, химическэ продукцнин складуудта ашаа буулгаха, ашаха шэнэ механизмуудые бүтээхэ ябадалые Хүндэ ба транспортна машина бүтээлгын министерство хангаагүй.

Амһартагүйгөөр зөөгдэхэ минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй шанарые һайжаруулха ба бүри ехээр гаргадаг болохо талаар, хуурай туково холисые гаргадаг болохо талаар даалгабаринуудые дүүргэхэ талаар хэмжээ Химическэ промышленностиин министерство абаагүй.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хадагалха оньһожоруулагдаһан складуудые бариха даалгабаринуудые дүүргэхэгүй баримтанууд бии. Байһан складууд хангалтагүйгөөр ашаглагдана, зарим ушарта ондоо продукци хадагалагдана. Хариин тиихэдэнь минеральна үтэгжүүлгэнүүд газаа хаягдажа, шанараа гээнэ, тингэжэ гүрэндэ ехэ хохидол ушаруулагдана.

Зарим областьнууд болон республикануудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд колхоз, совхозуудые агрохимическэ талаар хангалгада байһан дутагдалнуудые усадхаха ашаг ехэтэй хэмжээнүүдые абанагүй, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ бусад хэрэгсэлнүүдые гээлтэ хоролгодо оруулхагүйн тула, газар тарялангда, мал ажалда тэдэниие ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ ябадалые эмхидхэхын тула, хүдөө ажахыда химическэ продукцинуудые зөөхэ, хэрэглэхэ, хадагалха асуудалнуудые шэнжэлжэ байдаг научно-шэнжэлгын эмхи зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулхын тулада ашаг ехэтэй хэмжээнүүдые абанагүй гээд тогтоол дотор анхарал хандуулагдана.

Үтэгжүүлгэнүүдые зөөхэдөө, хадагалхадаа гээлтэ хоролто ушаруулхагүй, шанарыень һайжаруулха талаар хэмжээнүүдые абаха зуураа, ажахы бүхэнэй онсо илгаае хараадаа абан, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, химиин болон бусад хэрэгсэлнүүдые ашагтайгаар хэрэглэхэ, эгээн ехэ ургаса абаха ябадалые хангаха агрохимическэ албаниие зүбөөр, һайнаар эмхидхэхэ гэһэн эрилтэ арбадахи түсэбтэ табан жэлэй үедэ хүдөө ажахыда минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, хүдөө ажахын үйлэдбэрндэ хими нэбтэрүүлхэ бусад хэрэгсэлнүүдые горитой ехээр гаргадаг болохо хэрэг табина.

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые үндэһэ болгон, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, зөөхэдөө, хадагалхадаа, хүрьһэндэ оруулхадаа гээлтыень хороохо, хүдөө ажахын агрохимическэ албаниие һайжаруулха хэмжээнүүдые абахыень союзна республикануудай, компартинуудай ЦК-нуудые, Министрнүүдэй Соведүүдые, СССР-эй хүдөө ажахын министерствые, Союзсельхозтехникые, нютагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалаа. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хими нэбтэрүүлхэ бүхы хэрэгсэлнүүдые ехэ ашагтайгаар хэрэглэхэ, саг соонь асарха, хадагалхын түлөө колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, транспортын, Сельхозтехникын нэгэдэлнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ шухала.

Колхоз, совхозуудай хими нэбтэрүүлдэг пунктнуудай, Сельхозтехникын мэргэжүүлэгдэһэн отделенинүүдэй хүдэлмэриин дүршэл согсолжо, нютагай эрхэ байдалые (ажахынуудай хэмжээн, экономикын байдал, тэдэнэй материально-техническэ үндэһэ һуури, үйлэдбэреэ эршэдхэхэ) хараадаа абажа, эдэ албануудые саашадань хүгжөөхэ асуудал шиидхэхыень, болохо газартань ажахын хоорондохи хамжаанай үндэһөөр хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ колхоз, совхоз хоорондын, колхозно-совхозно эмхинүүдые, научна үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдые байгуулха асуудал шиидхэхыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудта, Министрнүүдэй Соведүүдтэ, партиин крайкомууд болон обкомуудта, крайгүйсэдкомуудта, облгүйсэдкомуудта, СССР-эй хүдөө ажахын министерствэдэ, Союзсельхозтехникэдэ даалгагдаа. Сельхозтехникын мэргэжүүлэгдэһэн отделенинүүдэй, хими нэбтэрүүлдэг колхоз, совхозуудай пунктнуудай, ажахынуудые агрохимическэ талаар хангадаг бусад эмхинүүдэй хүдэлмэриие СССР-эй хүдөө ажахын министерствын агрохимическэ гүрэнэй албанай хүдэлмэритэй зохилдуулан ябуулхые хангаха. Тиихэдээ СССР-эй хүдөө ажахын министерство, тэрэнэй нютагай органууд мэдэлдээ байһан агрохимическэ гүрэнэй албаниие хүтэлбэрилжэ, нимэ юумэ хангана гэбэл:

колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта үтэгжүүлгэнүүдые, химическэ бусад хэрэгсэлнүүдые ашагтайгаар хэрэглэхэ, зүбөөр хадагалха ябадалые, заагдаһан эдэ ажахынуудай хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хими нэбтэрүүлхэ хүдэлмэриин шанарай, саг соо хэгдэһэнэй хойнооо саг үргэлжын хиналта эмхидхэхэ;

ажахынуудта хэды шэнээн минеральна үтэгжүүлгэ, избёосхотой материал, хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ бусад хэрэгсэлнүүд хэрэгтэйб гэжэ колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар тодорхойлхо;

колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта газарые агрохимическэ талаар шэнжэлхэ, хүрьһыень химическэ талаар шанаржуулха талаар эрдэм наукада үндэһэлһэн зүбшөөл саг соонь зохёожо үгэхэ ба хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ бусад хүдэлмэри дүүргэхэ талаар эрдэм наукада үндэһэлэгдэһэн зүбшөөл саг соонь зохёожо үгэхэ;

тэжээлэй шанарые шэнжэлжэ, тэрэниие мал ажалда ба тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэрэглэхэ зохихо зүбшөөлнүүдые ажахынуудта үгэхэ;

хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ талаар шэнжэлгын хүдэлмэриие научно-методическа талаарнь хүтэлбэрилхэ.

«Союзсельхозтехника», тэрэнэй нютагуудтахи органууд колхоз болон совхозуудые, хүдөө ажахын бусад предприятинуудые минеральна үтэгжүүлгэнүүдээр, избёосхын зүйлнүүдээр ба химиин бусад зүйлнүүдээр нэгэ газарһаа хангалга эмхидхэхэ зуураа, баталагдаһан договорой үндэһөөр хүдөө ажахын үйлэдбэриие өөһэдынгөө хүсөөр химизацилха талаар хүдэлмэринүүдые үнгэргэхэ арга боломжогүй ажахынуудые хангаха болоно гэбэл: газарай хүрьһэндэ избеосхын зүйлнүүдые оруулга, туково холисо бэлдэлгэ, хэрэгтэй болоһон газартань минеральна үтэгжүүлгэ оруулга; нютагуудта избёосхын ба торфын материалнуудые бэлэдхэлгэ; органическа үтэгжүүлгэнүүдые зөөлгэ ба газарай хүрьһэндэ оруулга; ургамалнуудые хорхой шумуулһаа элдэб үбшэнһөө химическэ аргаар аршалха талаар хүдэлмэринүүдые үнгэргэлгэ; тусхай шэглэлээр хэрэглэгдэдэг техникэ заһабарилга ба харууһа хэлгэ, ажахынуудта хэрэглэгдэжэ байха үедэнь хүдөө ажахын авиациие хангалга.

Дээрэ дурсагдаһан хүдэлмэринүүдэй хэм хэмжээе хараада абалсан. Сельхозтехникын системэдэ ажахынуудые үйлэдбэриин ба агротехническэ хангалгын талаар тусхай шэглэлтэй подразделенинүүд байгуулагдаха.

Колхоз болон совхозуудтай, хүдөө ажахын бусад предприятинууд болон организацинуудтай баталагдаһан договорой ёһоор Сельхозтехникын организацинуудай эдэ ажахынуудые агрохимическэ хангалгын талаар хэгдэһэн хүдэлмэриин шанарай ба саг болзорой түлөө гүрэнэй хиналта СССР-эй хүдөө ажахын министерствын гүрэнэй агрохимическэ албанда даалгагдана.

Таряан ажал ба мал ажалда хими нэбтэрүүлхэ, материально-техническэ бааза бэхижүүлхэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые зөөхэ, хадагалха ба хэрэглэхэ талаар эрдэм наукын түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ асуудалнуудые шэнжэлдэг научна шэнжэлэлгын институдуудай, туршалгын станцинуудай ба научна бусад организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээ абаха даалгабари союзна республикануудай министрнүүдэй соведүүдтэ, СССР-эй хүдөө ажахын министерствэдэ, «Сельхозтехникэдэ», хүдөө ажахын наукануудай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ бүхэсоюзна академидэ үгтөө.

(Түгэсхэлынь 2-дохи (нюурта).

Малай тэжээл— мүнөөдэрэй шухала зорилго

ҮНДЭР НОГОО УРГУУЛХАБДИ

Олон жэл хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон мелиораторнууд Баян гол нютагта олон юм. Нийтынгээ мал шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд хангахын тула колхозой гэшүүд мүнөөнһөө ехэ оролдолго гаргана. Колхоздомнай һүүлэй жэлнүүдтэ нуга сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Илангаяа лугомелиоративна отрядта шэнэ техникэ олоор үгтэжэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулагдаа.

Үнгэрэгшэ жэл манай лугомелиоративна отрядай дүршэлтэй луговодууд Будажап Цыремпилов, Радна Очиров гэгшэд Жаргалантын 220 гектар сабшаланда минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа, ногоонойнь ургаса һайжаруулаад, саг соонь уһалаад, гектар бүриһөө дунда зэргээр 24 центнер үбһэ хуряаһан байна. Эндэһээ холо бэшэ нэмжыһэн Харалигай сабшалан даажа абаһан луговод Б. С. Ринчинов оролдосотойгоор ажаллаһанайнгаа ашаар гектарай 25 центнер ногоо ургуулаа һэн.

Байгша ондо газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай хоёр һарын туршада отрядай мелиораторнууд хараалагдаһан даабариян дүүргэжэ шадаа. Уһалууриин бүхы һубаг, ханааб заһабарилагдан ашаглагдана, нуга сабшалан дээрэ 5 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаа, сабшалангай ехэнхи хубинь уһалагдаа.

Мүнөө манай отряд Онёо голой уһаар 2.250 гектар сабшалан уһална. Гадна 675 гектарта зелёнко. 450 гектарта олон жэлэй ногоо тариба. Отрядта үгэһэн бүхы газарые механизаторнууд түс бүридөө хубаарилан абаад, ургасыень дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл хэнэ. Гэхэтэй хамта мелиораторнуудай ажалай шанарые дүршэлтэй луговод, үнинэй коммунист Ф. Э. Андалаев хинан шалгадаг юм. Гадна гэрэ олон жэлэй ногоо тариһан 150 гектар газар харууһална. Манай отряд олон жэлэй ногоо, илангаяа сибириин волоснец өөһэдөө ургуулжа, үрэһыень суглуулжа абадаг болонхой.

Энэ жэлдэ гектар бүриһөө 18 центнер үбһэ, 15 центнер зелёнко хуряаха зорилготойбди. Гадна 75 гектарта олон жэлэй ногоо тарижа, үрэһыень суглуулхабди.

Мүнөө манай отрядай гэшүүд хүбхэнтэһэн 450 гектар сабшалан борнойлжо, 40 гектарай дошо дэгнүүл отолон тэгшэлнэ. Бүхы газарнай хүсэд ундалуулагдаа. Тингээд зелёнкын газар һайнаар бэлдэжэ, болзор соонь эрхим шанартайгаар тарябди.

Ерэхэ үбэлжэлгэдэ колхозоймнай адууһа малай бардам хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хүсэд хангагдахын тула манай мелиораторнууд хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллана, саашадаашье улам эршэтэнгээр ажаллахань гээшэ.

Ц. БАЗАРОВ,
Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой лугомелиоративна отрядай начальник.

ҮҮСХЭЛЭЙ ХҮСЭН

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинат Буряад оронһоо холо саагуур суурхаһан предприяти юм. Эндэ нэхэгдэһэн эрхим шанартай эд бүдүүдые хаа хаанагүй дуратайгаар худалдан абадаг. Энэмнай Татьяна Петрова, Галина Никонова мэтын олон зуугаад хүдэлмэрилэгшэдэй гараар бүтээгдэһэн продукци гээшэл.

Тиин эдэ хоёрой нэрэнүүдые дурдаха ёһоороол дурдабабди. Комбинадай һамнадаг оньһонуудай оператор Татьяна Федоровна Петрова 1976—1980 онуудта хоёр табан жэлэй түсэб дүүргэхэ гэһэн уялга абаа. Энэнь өөрын эхи үндэһэтэй юм: Татьяна Федоровна предприяти соогоо хамагһаа түрүүлжэ энэ жэлэнгээ үйлэдбэриин түсэбые оройдоо табан һарын туршада дүүргэбэ ха юм. Энэнь комбинат соогоо ёһотойл патриотическа үүсхэл болобо. Мүн лэ жэлэйнгээ түсэб табан һара соо дүүргэһэн һамнадаг машинын оператор Галина Дмитриевна Никонова нүхэрэйнгөө жэшээ дагаба. Тэдэнэр түс бүридөө хоёр машинада хүдэлжэ, тиимэ ехэ үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна.

Коммунист нүхэр Гаврилавагай хүтэлдэг утаһа ээрэгшэдэй бригада олон аппарадуудта хүдэлжэ, мүн лэ һайн амжалта туйлана. Тиин тэдэнэр бүхы бригадаараа табан жэлэй даабариие 3 жэл 8 һара соо дүүргэхээр шиидэнхэй. Мүнөө бригадань энэ оной сентябриин түсэбөөр ажаллажа байна.

Комбинадай коллективэй дунда социалис мүрысөөн улам үргэнөөр дэлгэрнэ. Энээнэй ашаар предприятиин дүрбэн зуу гаран хүдэлмэрилэгшэн хахад жэлэйнгээ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэжэ, бүхы комбинадай түсэбэй дүүргэлтые нилээд урагшань дабшуулба.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

Х ТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР
1,9 миллион түхэригэй продукци

Республикымнай промышленность продукци худалдаха таба һарын түсэбые 100,4 процент дүүргээд, даабариһаа гадуур 1,9 миллион түхэригэй продукци худалдаһан байна. Союзна мэдэлэй бүхы томо промышленна предприятинууд жэлэй эхинһээ һайнаар хүдэлжэ байна. Тэдэнэр продукци бүтээн гаргаха, худалдаха таба һарын түсэбые 102 процент дүүргээ.

«Гусиноозерская» шахтын, Зэдын комбинадай, локомотив-вагон заһабарилгын заводой, Улаан-Үдын шэлэй, Элхнин авто-заһабарилгын, Тимлюйн цементын болон асбоцементын зүйлнүүдэй заводуудай коллективүүд нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада продукци худалдалгые горитой ехээр дээшэлүүлһэн байна.

Үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй предприятинууд жэлэй эхинһээ хойшо тогтууритай һайнаар хүдэлжэ, таба һарын түсэбһөө гадуур 1,5 миллион түхэригэй продукци худалдаһан, 37,9 мянган кубометр модо шэрэһэн байна.

Клюевскэ, Байгалай, Баргажанай, Хандагатайн, Шулуутайн леспромхозууд, Сэлэнгын модоной баазын, Буряадай модо болбосоруулгын болон мебелиин комбинадай коллективүүд продукци бүтээн гаргаха, худалдаха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ.

Промышленна олонхи предприятинууд жэгдэ һайнаар хүдэлжэ, продукци бүтээн гаргаха сүүдхэ бүхэнэй даабари үлүүлжэ байгаа. Энээнэй ашаар гол зүйлэй промышленна продукци үйлэдбэрилхэ, арадай ажахыда эльгээхэ түсэб дүүргэгдээ.

Таба һарын түсэбһөө гадуур 65 мянган тонно шулуу нүүрһэн малтан абтаа, 42,9 мянган кубометр хюрөөдэмэл модон зүйлнүүд бэлдэгдээ, 2060 кубометр модоной зомгооһоной плитэ үйлэдбэрилэгдөө, 353 мянган түхэригэй хубсаһан оёгдоо, бусад зүйлэй горитой продукци бүтээн гаргагдаа. Булад хайлуулха, автокран бүтээхэ, хубсаһа угааха машина хэхэ түсэб мүн лэ дүүргэгдээ.

Зарим предприятинуудай коллективүүд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Жэшээлхэдэ, Тимлюйн цементын завод жэлэй түсэбһөө гадуур 2000 тонно цемент үйлэдбэрилхэ уялгатай һаа, таба һарын туршада 1000 тонно гаргаа. Нарин сэмбын комбинат социалис уялгаар хараалагдаһан 14 мянган метр сэмбэ бүдэй 7 мянган метрынь нэхэн гаргаа. Шулуу нүүрһэ малтан абаха хахад жэлэй социалис уялга холо үлүүлэгдэһэн байна.

Гэбэшье, промышленностиин хүдэлмэридэ горитой дутагдал бии. 39 предприяти гэхэ гү, али бүхы предприятинуудай 20 процентнь продукци худалдаха таба һарынгаа түсэбые дүүргэжэ шадаагүй. 19 предприяти энэ жэлэй таба һарада нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө доошо продукци бүтээн гаргаһан, худалдаһан байха юм

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари бүхы дээрээ дүүргэгдээгүй, 99 процент болоо. Улаан-Үдын ба республикымнай 6 аймагуудай (Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын, Бэшүүрэй, Баргажанай, Баунтын промышленность энэ шухала даабари дүүргээгүй байна.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдадаг болоо. Олонхи предприятинууд продукци үйлэдбэрилгын өөрын үнэ сэн хямдаруулха даабаряа дүүргээ. Жэлэй дүрбэ һарын туршада түсэбһөө гадуур 905 мянган түхэригэй алмалта хэгдэһэн байна. Мүн гүрэндэ олзо доход оруулха даабаряа олонхи предприятинууд үлүүлээ. Энэ жэлэй дүрбэн һара соо нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада 4 миллион түхэригөөр үлүү олзо доход абтаа.

Үүсхэлшэдэй үряа дэмжэгдэнэ

Һаяхан «Улаан Аха» колхозой һаалишад зунай бэлшээриин үедэ һү ехээр һаажа, хараалагдаһан түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхээр аймаг дотороо үүсхэл гаргаһан байна. Тиигэжэ һамжаа дулаан нажарай һарануудта һарлаг, хайнаг үнеэн бүриһөө 500—600 килограмм һү һааха уялга абаа юм.

Мүнөө колхозой һаалиин гүүртэнүүд зуһалангдаа гаранхай, һү һаалинь дээшэлжэ байна.

Хүршэ ажахынгаа һаалишадай гаргаһан уряа үүсхэлые «Коммунизм» колхозой Балагтын һаалишад һайшаан дэмжэжэ, баһал дээшэлүүлэгдэһэн зорилго хараалаа. Эдэ үдэрнүүдтэ хадата Ахын аймагта сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ мүрысөөн шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэржэ байнхай.

О. БАЛДАНОВА.

Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо залуу һаалишад Шагдар Гыргенов, Доржо Шагланов, Валентина Зандеева гэгшэд һүүлэй үедэ эршэтэйгээр ажаллана. Тэдэнэр һү һааха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын тула шармайн оролдоно.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу һаалишан Шагдар Гыргенов.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...Р-эй уран зохёолшодой ...таадахи съезд

...ОСКВА. (ТАСС). ...-эй уран зохёолшодой ...езд июнийн 21-дэ ...иин Ехэ ордон соо хүрээ эхилбэ.

...д **Л. И. Брежнев, ...Гришин, А. А. Громы..., П. Кириленко, А. Н. ...ин, Ф. Д. Кулаков, ...Пельше, Н. В. Под..., М. А. Суслов, Д. Ф. ...ов, Б. Н. Пономарёв, Соломенцев, В. И. Дол..., Ф. Катушев, М. В. ...ин, К. У. Черненко** ...дэи ерэхэдэнь сугла... һуурихаа бодожо...

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ОРОН СООГУУРНАЙ ЯБАНА

Иорданиин Хашимитскэ королевствын король Хусейн Бен Талал, королева Алия гэгшэд Волгоград ошохоёо июнийн 19-дэ Москваһаа мордобо. Иорданиин гүрэнэй бусад ажал ябуулагшад эдэнтэй хамта мордолсоо. Тэдэнэр мүн лэ Эрхүү, Братск хотонуудта хүрэхэ байна.

Хүндэтэ айлшад энэл үдэртөө Волгоград ерэбэ.

* * *

ВОЛГОГРАД. (ТАСС) Иорданиин Хашимитскэ королевствын король Хуссейн Бен Талал, королева Алия гэгшэд Эрхүү ошохоёо июнийн 20-до Волгоградһаа мордобо.

Энэ үдэртөө Иорданиин король ба королева Эрхүү хотодо ерэһэн байна.

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР ЕРЭБЭ

Финляндиин Республикын Президент Урхо Калева Кекконен СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын урилгаар албанай хэрэгээр июнийн 21-дэ Советскэ Союзда ерэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин ба бусад тусхай тушаалтад Финляндиин, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн нийслэлэй Ленинградска вокзалда Урхо Калева Кеккониние угтаһан байна.

Финляндиһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Я. Халлама угтагшадай дунда байлсаа

(ТАСС).

БАГДАДТА УУЛЗАЛГА БОЛОБО

БАГДАД. (ТАСС). КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай пропагандын таһагые даагшын орлогшо В. А. Медведев түрүүтэй КПСС-эй партийна хүдэлмэрилэгшэдэй делегаци Араб Социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин (БААС) хүтэлбэриин гэшүүн, партиин уласхоорондын холбооной таһагые даагша З. Хейдартэй уулзаба.

Нүхэр ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ КПСС-эй ба БААС гэдэг партиин хоорондохи харилсаанай асуудалнууд, эдэниие саашадань хүгжөөхэ хараа түсэбүүд зүбшэн хэлсэгдээ. Партийна хүдэлмэриин дүн дүршэлые саг үргэлжэ халан абалсаха шухала гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ.

Элдэб асуудалнуудаар ирак арадай туйлаһан амжалтануудта Араб-совет харилсаан шухала удха шанартай байна гэжэ З. Хейдар совет айлшадые амаршалхадаа тэмдэглээ. Хоёр талын харилсаае саашадань бэхижүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хани ёһоной албанай хэрэгээр Ирагта ерэһэн ушар, хоёр оронОЙ хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондохи саг үргэлжын холбоо барисаан шухала удха шанартай байна гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

ГОРНЯГУУДАЙ АМЖАЛТА

Загарайн карьеро-управлениин горнягууд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ жэлэйнгээ түсэб декабриин хорин табан болотор дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур хорин гурба мянган түхэригэй продукци үгэхэ гэһэн уялгатай. Тэдэнэр таба һарын туршада түсэбһөө гадуур хори нэгэ мянган түхэригэй продукци худалдаа. Тиихэдэ ажалай бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлэгдэһэн байна. Нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө ажалай бүтээсэ арбан дүрбэн процент үлүүтэй нэмэбэ.

Загарайн доломидай болон Мухар-Талын перлидэй уурхайнуудай продукци арадай ажахыда ехээр хэрэглэгдэнэ.

Арбадахи табан жэлэй туршада продукци абалга хоёр дахин дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдаа. Мүнөө Мухар-Талын перлидэй уурхай һэльбэн шэнэдхэгдэжэ байна. Тиихэдэ эндэ перлидэй түүхэй эд гаргадаг томо заводой барилгын технико-экономическа бэлэдхэл урагшатайгаар бэелүүлэгдэбэ.

Доломидай шэнэ уурхай, мүн доломидай гурил гаргаха фабрика баригдахаар хараалагданхай. Шэл, шаажан хэхэдэ, үшөө булад хайлуулхада доломидай гурил үргэнөөр хэрэглэгдэдэг.

Д. ГАРМАЕВ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

(Түгэсхэл. Эхиннинь 1-дэхи нюурта).

СССР-эй Наукануудай академитэй, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэтэй, «Союзсельхозтехникэтэй» хүдөө ажахын Наукануудай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ бүхэсоюзна академитэй ба бусад министерство болон зургаануудтай хамта хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлгын хэрэгсэлнүүдые зөөлгэ, хадагалга ба хэрэглэлгые саашадань улам һайжаруулха талаар 1990 он болотор хэгдэхэ научна шэнжэлгэнүүдэй гол шүглэлнүүдые зохёон баталхые наука болон техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедтэ дурадхагдаа.

Арбадахи табан жэлдэ минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилгын арга боломжо ба хэмжээе хараада абалсан, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хими нэбтэрүүлгые саашаданы үргэдхэхэ талаар 6 һарын туршада хэмжээ ябуулгануудые зохёохые КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдые, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые ба Союзсельхозтехникые уялгалба. Энэ хэмжээ ябуулга соонь колхоз болон совхозуудай агрохимическэ талаар хангалгые һайжаруулха талаар бүхы асуудалнууд. тодорхойлон хэлэбэл, Сельхозтехникын организацинуудта, ажахы хоорондын организацинуудта, колхоз болон совхозуудта (заатагүй хэрэгтэй газартань), үтэгжүүлгэнүүдые хэрэггүй газарта зөөхэ ябадал бага болгохо зорилгоор, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хадагалха хэрэгтэй хэмжээнэй оньһожоруулагдаһан ехэ складуудые, тэрэшэлэн хүдөө ажахын авиаци болон бусад объектнүүдтэ хэрэгтэй самоледуудай һууха талмайнуудые бариха нэгэдхэгдэмэл схемэ зохёогдохоор хараалагдана.

Сельхозтехникын системын организацинуудта, совхозуудта ба совхоз хоорондын организацинуудта минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, ядохимикадуудые, избёосхын зүйлнүүдые хадагалха оньһожоруулагдаһан складуудые 1976—1980 онуудта ашаглалгада оруулха даабари тус тоггоолоор союзна республиканuудта үгтэнхэй. Союзна республиканuудай Министэнүүдэй Соведүүд жэлэй түсэбүүд соогоо түмэр зам шадар баригдаха складуудта хэрэгтэй болохо капитальна һомололго ба металлопрокат хараалха уялгатай.

Сельхозтехникын организацинуудта, совхозуудта ба совхозууд хоорондын организацинуудта минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, ядохимикадуудые ба избёосхын зүйлнүүдые хадагалжа байха оньһожоруулагдаһан складуудые 1976—1980 онуудта барижа ашаглалгада оруулха ябадал хангамаар хэмжээнэн хүдэлмэринүүдые Транспортна барилгын министерствын, СССР-эй Хүдөөгэй барилгын министерствын. СССР-эй барилгын министерствын, СССР-эй промышленна барилгын министерствын, СССР-эй хүндэ индустриин предприятинуудай барилгын министерствын, тэрэшэлэн союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй барилгын организацинуудай жэлэйнгээ түсэбүүд дотор хараалдаг байхыень СССР-эй Госпланда дурадхагдаа.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, татамал избёосхын зүйлнүүдые хадагалха оньһожоруулагдаһан томо складуудые барихада хэрэгтэй түмэр-бетон, нямал-модон, асбоцементнэ, нимгэн түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээжэ байха мэргэжүүлэгдэһэн предприятинуудые 1977—1980 онуудта байгуулха тухай дурадхалнуудые СССР-эй Госплантай, СССР-эй Госстройтой зүбшөөд, 3 һарын болзор соо СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ хүргэхыень, тэрэшэлэн складуудай хүдэлмэри комплексноор оньһожоруулгые, тиимэ складуудые ашаа тээхэ буулгаха оньһонуудаар, тукосмесительнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангалгые хараалһан проектнүүдые СССР-эй Госстройтой зүбшэн хэлсээд баталхыень, СССР-эй Хүдөөгэй барилгын министерствэдэ, Транспортна барилгын министерствэдэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ болон Союзсельхозтехникэдэ даалгагдаа.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хадагалжа байха колхозуудай ба колхозууд хоорондын оньһожоруулагдаһан складуудые барилга бэелүүлхыень, тэрэшэлэн совхозуудтай, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудтай хамтадаа ажахынууд хоорондын складуудые барилгада хубитынгаа зэргээр хабаадалсахыень колхозуудта КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет дурадхаба. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хадагалжа байха оньһожоруулагдаһан складуудай барилгада гэжэ хараалагдаһан централизованно бэшэ капитальна һомололгонуудай талаар өөрынгөө мүнгэн зөөрине союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, эдэ совхозуудай болон предприятинуудай өөһэдөө мэдэлдэнь байдаг СССР-эй министерствэнүүдэй болон албан зургаануудай зүбшөөлөөр колхозуудай мүнгэн зөөритэй (тэдэнэй зүбшөөлөөр) нэгэдхэхэ эрхэ совхозуудта, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта олгохо.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хадагалжа байха колхозуудай, колхозууд хоорондын ба ажахынууд хоорондын оньһожоруулагдаһан складуудай барилгые хэрэгтэй материалнуудаарнь, ашаа тээхэ-буулгаха оньһонуудаар, түхеэрэлгэнүүдээр, мүн бусад материальнэ-техническэ хэрэгсэлнүүдээр хангахыень, тэрэшэлэн заагдаһан складуудые бариха талаар шухала хэмжээнэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдые гүрэнэй болон колхозууд хоорондын ба барилгын организацинуудай хүсөөр дүүргэхыень союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй складуудтахи хүдэлмэринүүдые оньһожоруулгын шухала удха шанартай байһые хараада абаха зуураа, эдэ складуудтахи ашаа тээхэ-буулгаха хүдэлмэринүүдые комплексноор оньһожоруулгын машина, механизмуудые 1976—1980 онуудта бүри олоор үйлэдбэрилэн хүдөө ажахыда табиха ябадал хангахыень, гэрэшэлэн 1977—1980 онуудта үтэгжүүлгэнүүдые холин тээхэ оньһонуудые, тукосмесительнэ түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилгэ эмхидхэхыень зохихо министерствэнүүдтэ даалгагдаа.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хадагалха складуудые ондоо зорилгоор хэрэглүүлхэгүй тушаа хэмжээнүүдые абадаг байхыень союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдые болон Союзсельхозтехникые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалба. Түмэр харгы шадарай складуудта сүлөө зайтай байгаа һаань, өөрын складуудаар хангагдаагүй байһан колхозууд болон совхозуудта намар-үбэлэй үе соо Сельхозтехникын организацинуудай минеральна үтэгжүүлгэнүүдые абаашахань хоригдоо.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хими нэбтэрүүлхэ талаар дээдэ болон дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдые, гэрэшэлэн элдэб мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые хэрэгтэй соонь һурган бэлэдхэхэ ябадал хангаха хэмжээнүүдые СССР-эй Дээдэ болон дунда тусхай эрдэмэй министерствын, мэргэжэлэй-техническэ эрдэмэй талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй, Союзсельхозтехникын ба союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй хабаадалгатайгаар 1977 онһоо эхилжэ зохёохо, бэелүүлхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ даалгагдаа.

Хужартай хурьһэндэ минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ зорилгоор известнягай ба доломитова гурил бүри ехээр үйлэдбэрилэн, хүдөө ажахыда табидаг байха тухай асуудалые СССР-эй Госплантай хамтадаа хаража үзэхыень 1976—1980 онуудай түсэбэй проект дотор шухала хэмжээ ябуулгануудые хараалхыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Литвагай ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Латвиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Эстониин ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ болон Союзсельхозтехникэдэ дурадхагдаба.

Ашаагаа өөрөө буулгадаг тусхай вагонууд соо, мүн «хоппер» түхэлэй вагон-цементовозууд соо бүри ехээр минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ба татамал избёосхын зүйлнүүдые шэрэлгэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэтэй, Союзсельхозтехникэтэй хамтадаа хангахыень Зам харилсаанай министерствэдэ, тэрэшэлэн Химиин промышленностиин министерствэдэ, СССР-эй Нефть буйлуулгын ба нефтехимиин промышленностиин министерствэдэ, СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствэдэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ба избёосхын зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг предприятинуудтай бусад министерствэнүүдтэ дурадхагдаа

Заагдаһан минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ашаагаа өөрөө буулгадаг тусхай вагонууд соо гү, али «хоппер» түхэлэй вагон-цементовозууд соо ашаалаад, Сельхозтехникын организацинуудай тиимэ вагонуудые буулгахаар түхеэрэгдэһэн түмэр харгы шадарай складуудта зөөлгые Зам харилсаанай министерство хангаха уялгатай.

Химиин промышленностиин министерство, СССР-эй Нефть буйлуулгын ба нефтехимиин промышленностиин министерство, мүн минеральна үтэгжүлгэнүүдые, ургамал хамгаалха химиин хэрэгсэлнүүдые, избёосхын зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг предприятинуудтай бусад министерствэнүүд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй стандартнуудай Комитедтэй болон Союзсельхозтехникэтэй хамтадаа заагдаһан продукциин шанарые дээшэлүүлхэ, энэ продукциин стандартнуудые нарилан сахихын түлөө бүри шангаар хиналта хэдэг байха тухай хэмжээнүүдые абаха болоно. Удаан байхадаа гэмтэдэггүй, томо болгоһон гү, али томо хатуу кристалл минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ашаагаа өөрөө буулгадаг вагонуудта тээжэ зөөмөөр, амһарталангүй хадагалмаар ба хуурай тукосмесь болгогдомоор минеральна үтэгжүүлгэнүүдые 1976—1977 онуудһаа эхилэн хүдөө ажахыда табиха.

Удаан байхадаа гэмтэдэггүй минеральна үтэгжүүлгэнүүдые зөөдэг, ашаагаа өөрөө буулгадаг вагонуудые, мүн татамал избёосхын зүйлнүүдые, фосфорно гурил ба ондоошье бутархай зүйлнүүдые зөөхэ пневматическа аргаар ашаагаа буулгадаг цистернэнүүдые 1976—1980 онуудта үйлэдбэрилгэ хангахыень Хүндэ болон транспортна машина бүтээлгын министерствэдэ даалгагдаа.

СССР-эй Госплан, Хүндэ болон транспортна машина бүтээлгын министерство ашаагаа өөрөө буулгадаг тусхай вагонуудые ба цистернэнүүдые үйлэдбэрилхэ предприятинуудые байгуулгада хэрэгтэй капитальна һомололгонуудые 1976—1979 онуудта хэхээр уридшалан хараалха.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ашагтайгаар хэрэглэхэ, тэдэниие гээлтэ багатайгаар зөөхэ, хадагалха, хурьһэндэ оруулха, хүдөө ажахыдахи агрохимиин албаниие нарижуулан һайжаруулха, минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй шанарыень һайжаруулха, тэдэниие хадагалжа байха оньһожоруулагдаһан складуудые саг соонь ашаглалгада оруулхын тулада партийна, совет болон хүдөө ажахын органууд, колхозууд болон совхозууд, промышленна предприятинууд болон транспортна организацинууд бүхы хэмжээнүүдые абаха байха гээд КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет найдажа байһанаа мэдүүлбэ.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ ҺУРАЛСАЛ

Республикын колхоз болон совхозуудай, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ сэхэ хабаатай предприятинуудай, эмхи зургаануудай профсоюзай организацинуудай ажал ябуулгада шударгы хабаадалсадаг эдэбхитэдые һургаха, мэргэжэл шадабариинь дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком ехэ анхарал хандуулдаг байна.

Тусгаар уридшалан зохёогдоһон түсэбэй ёһоор хирэ-хирэ болоод лэ месткомой болон рабочкомуудай түрүүлэгшэнэрэй ниитын элдэб комиссинуудые хүтэлбэрилэгшэдэй семинар үнгэргэгдэнэ. Тэндэ тэдэнэй ажал ябуулгые улам һайжаруулха хэрэгтэнь туһалмаар заабари үгтэнэ. Элдэб хуулинуудай, тогтоолнуудай ушар удхые тайлбарилан ойлгуулна.

Мэнэ һая профсоюзай обкомдо профсоюзай эдэбхитэдэй ээлжээтэ семинар боложо үнгэрбэ. Олон үхибүүдтэй. гүйсэд дүүрэн хангагданги бэшэ бүлэнүүдтэ мүнгэн тэдхэмжэ (пособи) олгохо хэрэгые эрхилдэг комиссинуудай гэшүүд, гүрэнэй социальна страховани комиссинуудай түрүүлэгшэнэр хамтадаа далаад шахуу хүн энэ һуралсалда хабаадалсаа

Г. ДОНДУКОВ.

ТҮРҮҮШЫН ГЭР БАРИГДАХАНЬ

Гэр барилгын комбинадай үйлэдбэриин хүсые гурба дахин ехэдхэхын тула томо шэнэ завод баригдажа, энэ жэлэй эхиндэ ашаглалгада оруулагдаһан юм. Завод байрын шэнэ түхэлэй гэрнүүдэй детальнуудые бүтээхэ зорилготой.

Эдэ гэрнүүдэн байранууд досоогоо уужам, аятай зохид, урдань баригдадаг байрануудһаа һураггүй үндэр байхаар түсэблэгдэнхэй. Шэнэ гэрнүүдэй детальнуудые бүтээхэ иимэ завод Сибирь ба Алас-Дурнада түрүүшынхеэ манай республикада баригдаа.

135 сериин 9 — 12 дабхар гэрнүүд Улаан Үдые гоёон шэмэглэхэ. Иимэ гэрнүүд заводой 2-дохи ээлжээнэй ерэхэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдахада, баригдажа эхилхэ юм. Тиихэдэ гэр барилгын комбинат жэл соо 150 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмай ашаглалгада тушааха хүсэ шадалтай болохо. Урдань комбинат 50 мянган дүрбэлжэн метр байрын талман бариха түсэбтэй байгаа.

Энэ жэлдэ комбинат шэнэ түхэлэй хоёр гэр бариха. Түрүүшын эдэ гэрнүүд 5 дабхар байха юм. Томо панелиин шэнэ түхэлэй туршалгын гэр Улаан-Үдын Октябрьска районой 46-дахи кварталда баригдажа эхилхэнь. Тэрэнэй һуури та[...]даа.

Шэнэ заводой бүтээн[...]гаһан детальнуудые хаб[...]гажа, түрүүшын гэр бодх[...] даабари В. О. Васильев[...] даадаг хабсаргагшадай б[...] гадада үгтэбэ. Дүи дүрш[...]тэи барилгашан В. [...]сильеван хүтэлбэрил[...] бригада хуушан түхэлэй [...]мо панелеэр олон гэр [...]хоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ [...]хэлэй гэр бодхохо даа[...] абаһан барилгашад-хас[...]гагшадай бригадын гэ[...] (зүүн гарһаа) Г. Н. Ра[...]ваев, В. О. Васильев, В. [...] Гришин, В. В. Тарханов.

В. ЦЫМБАЛОВАЙ фото.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ҮБЭЛЖЭЛГЫН ДҮН ЮУ ХАРУУЛААБ?

Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлжэ, продукциин шанар һайжаруулха арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй табан һара үнгэржэ, ажахынуудай малшад, хонишодой үни хүлеэһэн зулгы дулаан зунай бэлшээриин хаһа хүрэжэ ерэбэ. Тиин республикымнай зарим түрүү ажахы, бригада, фермэнүүд үбэлжэлгэеэ эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, үбһэ тэжээлэй хэды хомор байгаашье һаань, адууһа малайнгаа ашаг шэмые доошолуулангүй ногоон дээрэ гаргажа амжаба.

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь сүм бэелүүлжэ, үйлэдбэриингөө ашаг үрые дээшэлүүлжэ, продукциингаа шанар эрид һайжаруулхаар бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсоһон олохон колхоз, совхозууд үнгэрһэн энэ хугасаа соо тарган мяха, тоһолиг һү, үндэгэ ехээр абажа, гүрэндэ тушааха түрүүшын хахад жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Тусхайлан хэлэбэл, Мухар-Шэбэрэй аймаган Суулгын совхоз энэ үе соо гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө 132 процент, һү — 91 процент дүүргэжэ, шалгаржа ябана. Энэ амжалта яагаад туйлагдааб гэбэл, нэн түрүүлэн тус ажахы малайнгаа үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, үбэлдөө, илангаяа хабарай хагсуу хүшэр сагта бии байгаа тэжээлээ гамтайгаар бултыень буйлуулан шанаржуулаад, малдаа үгэлэнэй ашаар ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ шадаа бшуу. Иигэжэ бии байгаа арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэжэ, хараалагдаһан түсэб, абаһан уялгаа саг болзортонь бэелүүлжэ амжадаг ажахынуудые тоолон хэлэхэ болоо һаа, аймаг бүхэндэ бии.

Тэхэтэн хамта Буряадай АССР-эй статуправлениин үгэһэн тоо, мэдээнүүдые согсолон шэнжэлхэдэ, энэ үнгэрһэн табан һарын туршада республикымнай ажахынууд адууһа малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар жэгдэ амжалта туйлабагүй. Олохон колхоз, совхозуудта үбэлжэлгын үедэ һү һаалинь хараа байса доошолһон, хонин, үхэрнүүдынь тэжээлээр дуталдажа ехээр тураһан, тугал, поршоонхо, хурьганшье үсөөнөөр абтаһан ба нилээд үхэл гарзада ороһон байна.

Жэлэй эхинһээ хойшо республикымнай ажахынууд бүхыдөө 113.101 центнер гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 23.960 центнер мяха багаар бэлэдхээ. Үүсэлэгдэхэ малаа һайнаар шахажа таргалуулха хүдэлмэрээ саг соонь эмхидхэһэн «Скотопром» трестын мэдэлэй ажахынууд үнгэрэгшэ үбэлэй энэ хугасааһаа 455 центнер мяха ехээр бэлэдхэһэн байна. Тиихэдэ Баунтын, Яруунын, Захааминай аймагуудай колхоз, совхозууд тарган мяха ехээр абаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Гэбэшье, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй Хэжэнгын, Ахын, Бэшүүрэй болон бусад аймагуудта үүсэлэгдэхэ мал, шахан таргалуулха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдээгүй байшоо гэжэ абаһаар элирнэ. Ушарынь хадаа эдэ аймагууд хараалагдаһан түсэбөө оройдоо 5—11 процентдэ хүргөөд байна.

Үнгэрһэн табан һарын туршада сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ түсэб баһал хангалтагүй дүүргэгдэжэ байна гэхэ гү, али бүхыдөө 621.368 центнер һүн бэлэдхэгдээ. Энэнь нёдондоной энэ үеынхиһөө 71.630 центнерээр багаа гэшэ. Тоһолиг, һайн шанартай һү ехээр һааһан Бэшүүрэй. Хяагтын. Мухар-Шэбэрэй. Сэлэнгын Улаан-Үдын аймагуудан ажахынууд бусадһаа эрхимлэжэ ябана.

Үнеэдээ үбэлдөө, хабаргаа һайнаар шанаржуулагдаһан тэжээлээр хүсэд хангаагүй дээрэһээ республикымнай олохон аймагууд һү һаалиняа нёдондоной энэ үеынхиһөө дээшэлүүлжэ шадаагүй. Жэшээлбэл, үнгэрһэн жэлэй табан һарын туршада үнеэн бүриһөө 804 килограмм һү абаһан байбал, мүнөө 713 килограмм һааһаа. Иигэжэ үнеэдээ һайнаар харууһалжа, һаагаагүй дээрэһээ ехэ һүн алдагдаба гэшэ.

Үндэгэ суглуулжа бэлэдхэхэ талаар республикымнай шубуунай фабриканууд, ажахынууд нёдондонойхиһоо нилээд амжалтатай ябана. Тиигэжэ үнгэрһэн жэлэй энэ хугасаада орходоо 4.623 үндэгэ олоор абаһан байна гэхэ гү, али тахяа бүриһөө 96 үндэгэ суглуулаа. Илангаяа Улаан-Үдын аймаг тахяа бүхэнһөө эгээл олон — 99 үндэгэ энэ табан һарада абажа, мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

Байгша оной эхинһээ хойшо мүнөө хүрэтэр республикымнай аймагуудта бүхыдөө 65.753 тугал, 670.995 хурьган, 49.367 поршоонхо абтаа гэхэ гү, али 100 эхэ мал. гахай бүхэнһөө 49 тугал, 70 хурьган, 408 поршоонхо абтаһан байна Энэнь нёдондонойхиһоо баһал үсөөн, Үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада 90 гаран процент болоно. Илангаяа үнеэдээр олон Кабанскын, Хэжэнгын, Мухар Шэбэрэй, Прибайкалиин, Сэлэнгын аймагууд табан һарын туршада 100 үнеэн бүриһөө 55—67 тугал абажа түлжүүлээ. Тиин гэһээ Бэшүүрэй, Зэдын, Захааминай. Улаан-Үдын болон бусад аймагуудай ажахынууд хамагһаа үсөөн тугал абаһан байна. Энэ дүн юу харуулнаб гэхэдэ, тус аймагуудта эхэ малынь саг соогоо үрэжүүлэгдэнэгүй, олоор һубайржа. горитой гарза ушаруулна гэжэ тэмдэглэлтэй.

Гэхэтэй хамта Яруунын, Хяагтын, Түнхэнэй аймагуудта абтаһан тугалнуудынь олоор гарзалаа. Эдэ аймагуудта бүхыдөө абтаһан түлэй 16—18 процентнь үхэл гарзада ороһон байна. Наран тугалаи гарза юунһээб гэбэл. нэн түрүүлэн харууһалһан мууһаа, ветеринарна ариг сэбэрые сахидаггүйһөө, мүн үбшэ тахалһаа һэргылхэ хүдэлмэриин һайнаар ябуулагдадаггүй дээрэһээ тугал олоор үхэһэн байна гэжэ хэлэлтэй.

Зэдын. Яруунын, Хэжэнгын. Мухар-Шэбэрэй. Сэлэнгын аймагууд 100 эхэ хониин бүриһөө 71—75 хурьга абабашье, бүхы түл түрэсынгөө 13—18 процентыень гарзалуулаа Хурьгадай иимэ олоор гарзалһан ушар, нэгэдэхеэр, эхэ хонидой хүшэ тамираа алдажа, туранхайгаар ондо ороһонһоо, мүн һү, дэлэнгүйгөөр хур[...] һанһаа эхитэй, Хэрбээ т[...]хай, үбшэн үлбэр хон[...] һүрэгһөө амяарлажа [...]наар харууһалһан [...] һаа, мүн иимэ эхэ хон[...] гараһан хурьгадаа иск[...]венна аргаар бэлдэгдэһэн [...] уурагаар хооллуулбал [...]жожо магадгүй бэлэй. [...] иимэ хүдэлмэриин а[...] бүхэндэ эмхидхэгдээ[...] гэмшэлтэй.

Тарган мяха ехээр а[...] гүрэндэ тушааха хэрэ[...]ритой нүлөө үзүүлдэг [...] үсхэбэрилгэ тушаа [...] болоо һаа Баргажанай, [...]дын, Прибайкалиин, С[...]гын. Түнхэнэй аймагууд [...] поршоонхо абаа. Харин [...]шүүрэй, Хяагтын, Ул[...] Үдын, Кабанскын ай[...] ажахынуудта бусадһаа [...] шоонхо олоор абтаба[...] ехэхэн хубинь гарзалш[...]

Саашань хэлэхэдэ, [...]жэлгын үедэ үбһэ тэж[...] дутамаг байһан д[...] Яруунын, Хяагтын аймаг[...]та аяар 744—977 үхэр [...]залаа. Тиихэдэ Зэдын. [...]хар-Шэбэрэй, Сэлэнгын [...]магта хонин олоор үх[...] байна Гахай илангаяа [...]шүүрэй, Кабанскын, [...]тын аймагуудта олон га[...]жа, горитой хохидол [...]руулба.

Ингэжэ малай олоор [...]залһанай, мүн үсөөн [...] абтаһанһаа уламжалан [...]дэй, хонидой ашаг шэм[...] дондононхиһоо нилээд [...]шолбо.

Саашадаа энэ дутаг[...]дары усадхажа. зунай [...] шээриин үедэ адууһа[...]лаингаа ашаг шэмые [...] дээшэлүүлхын түлөө [...] хын малшад, хонишод, [...] гэжэлтэд бүхэн оролдохо[...]гэтэй. Тиихэдээ нэн [...]лэн бэлшээриеэ һайнаар [...]рэглэжэ, малаа ногоонойр [...] мэтэйдэ хүсэд тарга[...] һү һаалиняа дээшэлүүлхэ[...]лоно. Хэрбээ энэ ажала[...]хитэй һайнаар ябуулбал [...]хоз, совхозууд байгша [...] абаһан социалис уялгаа[...]жалтатай дүүргэжэ, гү[...] һү, мяха, үндэгэ бүри [...] тушааха дүүрэн аргагай [...]лохо байна бшуу.

Москвагай «Черёмушки» гэжэ оёдолой нэгэдэл үндэр соёл культурын предприяти гэжэ суурхадаг. КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тус предприятиин коллектив үндэр дүнгүүдые туйлаһан байна.

Партиин съездын шиидхэбэринүүдээр зэбсэгжэһэн нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, бүтээн гаргаһан продукциингаа шанар һайжаруулха гэһэн уряа доро ажаллана. Тэдэнэр кварталай түсэбһөө гадуур найман мянган ондоо зүйл бүтээн гаргаха, түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ уялга абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комсомол басаган, оёдолшон Галентина Тюрина — цех соогоо эрхим хүдэлмэришэг

ТАСС-ай фотохроника.

ХҮРБЫН СОВХОЗДО

ЗУҺАЛАНДАА ЗӨӨНХЭЙ

Ажахын 2-дохи отделениин малшад, һаалишад Хужарта. Бааза гэжэ газарта 2 бүлэг боложо хубааран зуһаландаа зөөнхэй.

Үдхэн тунга ногоон, үнгын сэсэгүүд ургажа, сагаан эдеэнэй элбэг, дэлбэгээр билтарха хаһа оробо ха. Тус совхоздо мянгатанай тоодо ороһон С. Цыбикова, Ж. Маланова, В. Дагбаева, Ф Бариева болон бусад түрүү һаалишад олон юм. Гадна Тээгдын дунда һургуули дүүргэһэн залуу һаалишад Н. Цыдыпова, Р. Намжилова, Р. Цыбенова ба бусад аха нүхэдһөө дутуугүй хүдэлнэ.

Совхозой малшад, һаалишад партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые хараадаа абан, арбадахи табан жэлэн түрүүшын жэлдэ һү һаалияа улам дээшэлүүлхэ, мал ажалай продуктнуудые элбэгээр абадаг болохо, ниитын малай тоо толгой бүри олон болгохо зорилготой. Байгша ондо үнеэн бүриһөө 2.000 килограмм һү һааха гэжэ хараална.

МЕХАНИЗАТОРНУУД УРАГШАТАИ

Совхозой 3-дахи отделениин таряашад түрүү зэргэдэ ябана. Трактористнууд А. Мартынов, В. Брылев гэгшэд үдэрэйнгөө нормо 180 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Ажалай дүн 5 хоноод лэ согсологдожо, эрхимлэгшэдээ тодоруулдаг юм. Түрүү механизаторнуудта совхозой дирекци, болон парткомой зүгһөө магтаал, һайшаал болон элдэб бэлэгүүд барюулагдана. Совхоз 21.000 гектарта шэнинсэ таряа, обёос болон тэжээлэй бусад ургамал тарижа байна.

Ц.-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Хори.

«Забайкаллес» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула ехэ хүсэлэн оролдолго гаргажа байнхай. Гүрэнэй түсэб дүүргэхэ, продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. Ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые талаан абажа, шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ,

ЗАЛУУ ХАЛААНДАА АНХАРАЛ ХАНДУУЛХА

эршэтэй ниигаар хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэд ажалдаа амжалта туйлана ха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ модо бэлэдхэхэ ажалда залуушуул дуратайһар ерэдэг болоо. Энэнь ехэ һайн гээшэ ааб даа. Мүнөө «Забайкаллес» нэгэдэлдэ хорёод мянган хүн зон хүдэлнэ. Тэдэнэй 34 процентнь гуша наһа хүрөөгүй залуушуул болоно. 1970 ондо нэгэдэлэймнай хүдэлмэришэдэй 28 процентнь залуушуул байһан юм. Энэ тоо, баримтануудые хараад, сасуулаад үзэхэдэ манай нэгэдэлдэ залуушуул жэл бүри олоор ерэнэ гэжэ хэлэхээр байна. Дунда һургуули дүүргэһэн, сэрэгэй албанһаа табигдаһан залуушуул леспромхозуудта, модоной баазануудта илангаяа олоор хүдэлнэ.

Модо бэлэдхэхэ, тэрэниие болбосоруулха ажалые урданайхитай жэшэхээр бэшэ ааб даа. Ехэнхи ажал оньһон техникын хүсөөр бүтээгдэлэ бшуу. Жэлһээ жэлдэ модошодой ажал хүдэлмэри улам хүнгэдхэгдэнэ, байдал һуудалынь һайжаруулагдана.

Он жэлэй ошохо тума манай нэгэдэлэй предприятинууд бүри ехээр продукци гаргана. Һара, жэл бүриин даабари дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын тулө һайн бэлэдхэлтэй хүдэлмэришэд хэрэгтэн болоно. Эдэниие хаанаһаа олохо ёһотойбибди? Һүүлэй жэлнүүдтэ ерэһэн залуушуулай ехэнхинь гансал мүнгэ олохын тула бэшэ, харин арад зондоо ашатай туһатай юумэ хэжэ, Эхэ оронойнгоо экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөлсэхэ зорилготой ерэдэгынь баясамаар.

Манай нэгэдэлэй предприятинууд дунда һургуулинуудтай нягта барисаатай болонхой. Түрүү хүдэлмэришэд, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд һургуулиин үхибүүдтэй ходо уулзажа хөөрэлдэдэг, модо бэлэдхэхэ, болбосоруулха ажалай бэшэ ажалһаа онсо илгаатай байһаниие һурагшадта ойлгуулжа үгэдэг заншалтай.

Онохойн, Сэлэнгын модоной баазануудай, Баргажанай, Хандагатайн леспромхозуудай хүдэлмэришэд һургуулиин үхибүүдэй үйлэдбэриин дүршэл гарахадань зүбшэл заабари үгэдэг байха юм Мүнөө дунда һургуулинуудта токариин, слесариин, жолоошоной, трактористын мэргэжэлнүүдые шудална. 8-дахиһаа 10-дахи класс хүрэтэр һурадаг һурагшад ойдо гаража, модо бэлэдхэлсэдэг, модо болбосоруулгын комбинадуудай цехүүдтэ хүдэлдэг юм.

Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэришэд дунда һургуулиин үхибүүдтэй бата бэхи холбоо барисаатай болонхой. Дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагад комбинадта хүдэлхөөр ерэнэ. Мүнөө энэ комбинадай хүдэлмэришэдэй 41 процентнь 30-һаа доошо наһанай залуушуул болоно. Залуу хүдэлмэришэд ехэ юумэ мэдэнэ. Орёо нарии оньһон түхеэрэлгэнүүдые бэлэхэнээр ойлгоно. Ушар тиимэпээ оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ, һайн шанартай продукци ехээр гаргана бшуу.

Мүнөө Сэлэнгын модоной баазын хүдэлмэришэдэй 39 процентнь, Хандагатаин леспромхозой хүдэлмэришэдэй 38 процентнь залуушуул юм. Хүрбын, Хориин. Хандагайн леспромхозуудта залуу хүдэлмэришэд олоор хүдэлнэ. Хүрбын, Хориин леспромхозуудай коллективүүд урдань ехэ гээгдэлдэ ородог һэн. Энэ леспромхозуудай хүдэлмэришэд мүнөө һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг болоо. Эндэ залуушуулай хубита бии гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй Гэхэтэй хамта зарим предприятинуудай коллективүүд залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри лулаар ябуулна. Һургуулинуудтай ямаршье холбоо барисаагүй байдаг ушар үзэгдэнэ. Хайшан гээд ондо модо бэлэдхэнэб, тэрэниие яажа болбосоруулнаб гэжэ һургуулиин үхибүүд мэдэхэшьегүй байха юм

Жэшээнь, Байгалай модоной баазые абаад үзэе. Эндэ хоёр мянган хүдэлмэришэд хүдэлнэ. Энэ баазада наһатаи болоһон хүдэлмэришэд олон. Наһатайшуулые залуушуул лэ һэлгэжэ, тэдэнэй хэжэ байһан хүдэлмэриие саашадань үргэлжэлүүлхэ болоно. Залуу халаан тухай ехэ анхарал Байгалай модоной баазын хүтэлбэрилэгшэдэй табидаггүйнь халагламаар. Эдэнэр һургуулиин үхибүүдтэй ямаршье холбоо барисаагүй. Энээнһээл боложо. Һүүлэй хоёр жэл соо дунда һургуули дүүргэһэн оройдоо 53 залуушуул Байгалай модоной баазада хүдэлхөөр ерээ. Дунда һургуули дүүргэһэн залуушуул Горхоной леспромхоздо бүришье үсөөн юм.

Һүүлэй хоёр жэл соо сэрэгэй албанһаа табигдаһан 22 хүбүүд Горхоной леспромхоздо абтаһан юм. Онохойн модоной комбинадта 69 хүн, харин Хандагатайн леспромхоздо 120 хүн абтаһан байха юм. Һургуулинуудтай нягта барисаатай коллективүүдтэ залуушуул олоор ерэнэ. Энээниие дээ[...]рэ дурдагдаһан жэшээн, ү[...] хаража үзөөд ойлгохоор [...] юм.

Нэгэдэлэймнай предпр[...]тинуудта дунда һургу[...] дүүргэһэн 500 залуушу[...] сэрэгэй албанһаа ерэһэн [...] хүбүүд жэл бүри абта[...] Жэл бүри 750—800 зал[...] хүдэлмэришэд манай нэгэд[...]лэй коллективтэ ороно. Э[...]ниие модо бэлэдхэхэ, бол[...] соруулха болон бэшэшье [...] олон ондоо мэргэжэлнүүд[...] һургаха болонобди.

Мүнөө һурган хүмүүжү[...]лэлгын хүдэлмэридэ гол [...] хала анхарал табигда[...] Дүршэл шадабаритан хүд[...]мэришэд залуушуулда [...] туһа хүргэдэг юм. Ж[...] жэлдэ һурган хүмүүжүү[...]шэдэн тоо олошоржо [...]хан. Мүнөө манай предпр[...]тинуудта 500 һурган хүмү[...]жүүлэгшэд тоологдоно. Э[...]нэр залуу хүдэлмэришэд[...] шадаха зэргээрээ тулалн[...] һургана, эдэнэртэ түрү[...] ажалай үльгэр жэшээ хар[...]лан хүдэлнэ. Залуушуулнай эрхим һайнаар хүдэлжэ, [...] бүриин даабари [...] дүүргэхэ гэжэ яһала [...]додог. Эдэнэй оролдолго [...] дабариин ашаар эндэнэ[...] 1976 оной, мүн лэ арбадахи табан жэлэй даабари амжа[...]татайгаар дүүргэхэбди [...] һанагдана.

Ц. ДОНДУКОВ,
«Забайкаллес» нэгэдэлэй кадрнуудай таһагай начальник

АРТИСТЫН ЗАМ

ДУНДАРШАГҮЙ БЭЛИГ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мэдээжэ монгол драматург Ч. Ойдобой «Далан худалч» гэһэн зүжэгһөө хэһэг. Галдан ноён — РСФСР-эй габьяата артист Д. Дондуков, Сэнгэ — Буряадай АССР-эй габьяата артист М. Елбонов

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ДАГБА ДОНДУКОВОЙ ...иг жолоогүй шэнги бай-... Нээрээшье, ажабайдал... боложо байһан шэнгеэр ...нэ дээрэ тэрэнэй наада... харахадаа, ролиингоо ... гүнзэгыдэ умбан, өөры... сэнгүүлэн байһан мэтэ ...гдадаг. Артистын сэдь... зүрхэндэ дүтэ ролиин ...ахада, тэрэ тиимэ гоёор ...адаг гэжэ ойлгохоор ааб ... Илангаяа үндэһэн ре...туарай рольнуудта тии... байдаг.

Алибаа юумые ажаглан ...ужа ябадаг уран бэ...ттэн байһан хойноо, Дагба ...ндуков доторой баян мэ...лтэй юм. Юумые гай...тай зүбөөр харуулжа, ...льһоо роль бүхэндэ ху...лжа, тад ондоо хүнэй об...ые зураглажа шададаг ...гтэй. Юумые гоёожо... шадаха, тон хурсаар, ...тотойгоор зураглаха, сэдь...лэй уянние гү, али гэр ...далай зүйл зураглан ха...лха шадабари тэрээндэ ... гээшэ.

Артистын зохеохы ажал ...э янзын, буряад сценэ ...рэ харуулһан образуу... дабтагдашагүй, бэе ...дэ адли бэшэ, тад ондоо...д.

Сатирическэшье рольнуу... наадахадаа, Д. Дондуков ...байдалай амисхалтай... сэдьхэл бодолой талаар ...эгырүүлэн харуулдаг ...тай. Актер тиимэ роль...дые карикатурна болго...түй, харин тэдэнэрынь ...нда танигдахаар, амиды ...үүд шэнги байдаг. Тэдэ... абари зангаа, хара муу... доторoo байн-байн ха...улжа захалдаг.

МОНГОЛ ДРАМАТУРГ ... Ойдобой «Далан худалч» ...һэн зүжэг соо Галдан ...ной образые артист 1966 ...до зураглан харуулаа һэн. ...рэнэй наадаһан Галдан ...амал садхалан шарай... урал дээрээ богони ...алтай, нюдэниинь хүниие ...төөр соо шэртэһэндэл ...радаг. Тэрэ ноён омогтой... тархяа үргэнхэй, ми...лзэниинньшье баһамгай, ...эй дураа гутахаар.

Харуулшадаа дахуулһан ...дан-Дондуков эршэтэй... холо-холо алхалан, Али... гэжэ һайхан басаганай ...һан гэртэ орожо ерэнэ. ...мар дороһоонь үгы боло...дог Сэнгые барижа ядаа, тэрэ мэдээ табина ...маае һамга эрижэ ерэһэн Далай гэжэ наймааша хитадые ноён орожо ерэһээр обёорбо. Шоо үзэһэнээ нюужа ядан, Галдан Далайда хандажа, Сэнгые бэдэржэ ололсохые баадхана. Тиигэжэ байтараа ноён газаапаа ороһон Алимаае обёоржорхёод, тэрэ бэеэрээ сэгнэнги убайгүй нюдөөр тархиһаань хүл хүрэтэрнь хараад, нюдэндэнь һалихайхан гал бии боложо, ерэһэн зорилгоошье мартажа, миисгэй мэтэ маряан, басаган тээшэ дүтэлбэ. Тиихэдээ хуурмагаар зад, нялууханаар энеэбхилэн ябатараа, гэнтэ баһамгай дорюунаар аашалан, үргыень бажуугаадхиба. Басагые аршалха һанаатай Далайн дүтэлхэлөөр, эгсээр түлхнжэрхибэ. Тиихэдэнь бурханай саана хоргодоод һууһан Сэнгэ абяа гаражархёо. Дээрээ ортоһон хулгайшан шэнги, Галдан ноён гэнгэ хаанаһаашьеб абяанай дуулдахада мэгдэшоод, юушье ойлгохоёо болишоод байба. Тиигээд Сэнгээгэй хоргодоһон газарһаа гаража ерээд, багаа хуулажа, бодото нюураа харуулхалаар, Галдан-Дондуков сухалаа орьёлгон, харуулшадтаяа тэрээндэ аһашана. Теэд Сэнгээ баһал тэдэнэй һабарһаа мултарба. Галдан ноёной, Далайн бүхы муухай хара хэрэгхэнүүдые Сэнгээ хуу мэдэхэ байжа, тэрээн тухайдань зондо мэдүүлхэб гэжэ заналша бшуу. Тиихэдэнь Галдан-Дондуков харуулшадаа дахуулаад, аймхайханаар гэрһээ гаража арилна. Галдан-Дондуков гараха дээрээ Сэнгээ тээшэ хаража, муу мэхэтэйгээр миһэд гэбэ. Энэнь тэрэнэй ямархан хэрзэгыхэн дайсан байһые элирүүлжэ үгэнэ.

Актёрой тус ролиие эхинһээ һүүл хүрэтэр зураглан харуулһые шүүмжэлээд үзэхэдэ, Галдан ноёной муу мэхые, биб гэжэ бэеэ дээгүүр абхуулдагые, хэрзэгы абари зантай аад, аймхай байһые тобойлгон, ажабайдалай хамаг гэрэлтэй һайхан юумые һандаргажа байһан социальна шанартай муу муухай юумэнэй шарайе бидэндэ үзүүлнэ бшуу.

ДОНДУКОВОЙ ГЕРОЙНУУДТА ямар нэгэ хэб зохихогүй. Тэдэниие энэнь һайн, тэрэнь муу герой гэжэ хубаахын аргагүй. Тэрэнэй наадаһан нюур бүхэн өөрын шарайтай, ажабайдалһаа үндэһэтэй, сохилжо байдаг зүрхэтэй, амиды хүнүүд байдаг.

Д. Эрдынеевэй «Эртын хюрүү» (1974 он) гэжэ зүжэг соо Бабуудайе тиимэр харуулаа. Тус пьесэ мүнөө үеын хүдөө нютагай ажалшадта зорюулагдаһан ха юм. Үнэн сэхэ ажалшадай дунда өөрынгөө тала хаража, үмсынгөө зөөри үдхэхын хойноһоо ябадаг хүнүүд бии. Дондуковой наадаһан Бабуудай эгээл тиимэ хүн. Дондуков энэ ролиие зөөлөөр, дэгэд хөөрүүлэнгүй наадажа, тэрэнэй ямар хүн байһые харагшадта һэмээхэн мэдүүлнэ. Харин геройн газаа талые тоб байса артист зураглаа. Тэрэнэй Бабуудай хадаа газарлиг шанга бэетэй, яаралгүйгөөр гэшхэлһэн, мэхэтэйхэн нюдэтэй хүн. Хамаг юумэ хам шүүрээд ябаха юм гэһэн дүримтэишье һаа, тэрэ хара ухаандаа юу хээ бододог, мэхэтэй хүн. Ямар хүн байһаниинь абаһаар ойлгогдоногүй Мүнгэ ехээр олохо гэжэ һаһаараа зайгуултажа, эндэ тэндэ соёрон, һаһаа үнгэргэжэ ябаһаар, үбгэнөө үхүүлһэн Тамжадтай хамтаржа, одоошье зөөри суглуулха гэһэн хүсэлөө бэелүүлхэ гэжэ шиидэ. Тэрэ Тамжадта залууһаа хойшо һанаархадаг байһан байгаа Зунайнгаа амаралтада ерэһэн Жаргал гэжэ студентка басаганайнгаа мүр оложо, барагхан хүндэ хадамнажа, баринишада хүртэхэ һанаатай.

Зүжэг соо Бабуудай ходол юумэ хэжэ, өөдэнь татажа, сүлөөгүй хүдэлжэ байха юм. Гарынь оройдоошье мнин байнагүй. Тиимэ хадань тэрэнэй герой ажабайдалай амисхалтай боложо үгэнэ.

Бабуудай-Дондуков өөрынгөө дүтын хүнүүдтэ: Жаргал басагандаа, Тамжадта, тэрэнэй хүбүүн Лодойдо — ухаа заажа, һайниие хүсэжэ байһан шэнги. Теэд тэрэнэй һайниие хүсэлгэн хадаа өөртөө ехые абаха гэһэн удхатай.

Бабуудай басагандаа яһала дуратай, теэд зол Жаргал гээшые өөрынгөө хара доторой сэнэгээр ойлгожо, сэбэр сэдьхэлтэй Жаргал хүүхэнэй далние гэмтээн алдана. Өөрынгөө абари зангые хажуудаа байгшадтаа хүсөөр няахаяа һэдэхэдээ, тэдээндээ амар заяа олгоногүйб гэжэ тэрэ заашье ойлгоногүй, ойлгохошьегүй байна. Тиимэл хадань хүбүүнэйнгээ буһалгаараад, гэрһээ гаража ябашахада, тэрээндэнь хамараа сохигдоһон Тамжад гэнтэ гэгээ ороод, бүхы болоһон юумэнэй түлөө Бабуудайе гэмнэн, тэрэнние гэрһээ намнажархёо. Харин Бабуудайн сэдьхэлдэ Тамжадай ааша гайхалһаа бэшэ юумэ түрүүлнэгүй, дахин гансаардаха болоһондоо жэхыдэпэниинь хүрэнэ. Ямаршье зорилгогүйгөөр, хүндэ туһагүйгөөр ажаһууһанай аша хадаа хооһон гансаардалга ха юм Артист өөрынгөө геройдо иимэ хатуу шиидхэбэри гаргаба гээшэ.

СЦЕНЭ ДЭЭРЭ 40 жэл соо алба хэхэ зуураа Дагба Дондуков айхабтар олон хүнэй «амяар амилжа», тэдэнэй ажабайдалые шэнжэлэн удхалжа харуулаа. Тэдэнь элдэб сагай, элдэб наһанай, элдэб яһанай, олон ондоо тушаалтай, мэргэжэлтэй хүнүүд.

Дагба Дондуковой наадаһан роль бүхэн тушаа тогтохо болоо һаамнай, шэнжэлгын бүхэли ном бэшэгдэхэ ёһотой. Зүгөөр Дондуковой зохёохы ажалай гол һудаһан хадаа гражданска темэ болоно.

Х. Намсараевай «Тайшаагай ташуур» гэжэ драма соохи Гоншог үбгэнэй роль актерой зохёохы замай эгээл ехэ амжалтануудан нэгэн гэжэ тэмдэглэхээр. «Тайшаагай ташуур» театрай сцене дээрэ гурбан удаа табигдаа Эгээл түрүүн 1945 ондо табигдаа һэн. Тэрээнһээ хойшо олон ондоо болгогдон табигдажа, ниитэ дээрээ арбан табан жэлэй туршада театрай сценэ дээрэһээ буунагүй. Бүхы эдэ жэлнүүдтэ Гоншог үбгэнэй рольдо Дагба Дондуков наадаа юм. Мүнөөшье Гоншог үбгэнэй роль урдынхи мэтэ шэнээр ойлгогдоһоор. Ангиин зүрилдөөн хурсадажа, баяд ноёдто дарлагдаһан арад зоной эрхэ сүлөөгөө аршалан тэмсэлдэ бодоходо, Гоншог үбгэн ударидагшань болоно бшуу.

Гоншог-Дондуков арадай сэсэн бодолые бэедээ шэнгээһэн. Артист геройнгоо шэг шарайе харагшадта дүтэ болгоно. Амгалан аад, сэсэн бодолоор гэрэлтэһэн шарайдань һайханаар хараһан нюдэн гэрэлтэнэ, алхасань яаралгүй томоотой. Дондуковой наадаһан Гоншог ёһотойл урданай буряад үбгэн, ажабайдал гээшые зэрбан хургандаал мэдэхэ, үзэхые үзэһэн, зобохые зобоһон хүн.

ДАГБА ДОНДУКОВ — буряад театрай эхи табигшадай нэгэн. Арбан наһматай эдир наһандаа 1933 ондо буряад театрта тэрэ ерээ һэн. Бүри бага наһандаа арадай дуушадай, хүгжэмшэдэй искусствые һонирходог, похидшоодог, бүхы сэдьхэлһээ дурладаг байгаа бшуу. Тиигэжэ нютагай уран һайханай самодеятельностиин хүдэлмэрндэ эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо. Тэндэ наадажа байхыень хараһан Чойжинима Гениновэй (хожомынь РСФСР-эй арадай артист) дурадхалаар театрта орохотоёо хамта Улаан-Үдын театральна-хүгжэмтэ училищиин студент болоо һэн. Училищияа дүүргэһэн хойноо 1938 ондо Н. Балдановой «Хоёр нүхэд» гэжэ пьесэдэ Сокто гэжэ хүнэй харюусалгатай рольдо наадаа. Түрүүшын буряад режиссёрнууд М. Шамбуева, Г. Цыдынжапов гэгшэдэй хүтэлбэри доро залуу актер Соктын роль дээрэ хүдэлөө. Колхозой эдэбхитэн, комсомолец Соктын роль залуу актерто танил, зүрхэндэнь дүтэ байжа, үн шэмэ сбраз харуулжа шадаһан юм.

Дагба Дондуковой зохёохы намтарай зам дээрэ түүхэтэ үйлэ хэрэгүүд ушараа. 1940 ондо Москвада болоһон буряад искусствын декадада хабаадалсажа, «Энхэ-Булад баатар» гэжэ түрүүшын буряад оперын гол геройнуудай нэгэн Эрхэ-Мэргэнэй, «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драмада Данзан үбгэнэй рольнуудые наадаа.

Түрэл искусстватаяа хамта москвагайхидай һайшаалда хүртэһэн актер уран бэлигээ үдэр бүри мүлижэ, улам һайнаар хүдэлжэ эхилээ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ фашизмын хүрин тахалһаа Эхэ ороноо аршалалсаһан алдартай.

1959 ондо литературын, искусствын хоёрдохи декадада хабаадаба.

Дүшэн жэл соо наадаһан рольнуудые, тэрэнэй зураглаһан образуудые жэрылгэн зогсоохо аргатай гээшэ паамнай, түхэл шарайгаараа Дагба Дондуковтол адлирхуушье һаа, бэе бэеһээ гад ондоонууд, залуушье, наһажаалшье элдэб хүнүүд сугларан харагдаха гэжэ хэлэхээр. Тэрэнэй наадаһан зүжэгүүдэй үндэһэн болоһон пьесэнүүдэй авторнуудай тоодо агуу ехэ Островскиһоо эхилээд, ородой болон дэлхэйн классическа драматургнууд, СССР-эй аха дүү арадуудай уран зохёолшод, буряад авторнууд оролсохо.

Дагба Доржиевич Дондуковой зохёохы ажалай нюусые таахань хүшэр юм. Юуб гэхэдэ, тэрэмнай имагтал мэргэжэлээрээ бэшэ, харин өөрынгөө анханай табисуураар артист хүн шуу. Тиимэһээ тэрэнэй бэлиг дундаршагүй юм.

В. МУРУЕВА,
театр шэнжэлэгшэ.

АГИТБРИГАДА АЙЛШАЛНА

Мухар-Шэбэрэй аймагай Түгнын сомоной Соведэй хүдөөгэй соёлой байшангай (директорынь П. Т. Перелыгина) хүдэлмэрилэгшэд ажалшадай дунда ябуулагдажа байгаа ниитэ-политическэ, ойлгуулалмжын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэдэнэй үүсхэл, оролдолгоор элидхэл лекци уншагдана, тусхай үдэшэнүүд үнгэргэгдэнэ, «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаһан» гаргагдана.

Соёлой байшангай дэргэдэ 8 хүнһөө бүрдэһэн агитбригада байгуулагданхай. Малай үбэлжэлгын, хабаран тарилгын үедэ агитбригада фермэ, гүүртэ, отаранууд, полевой станууд дээгүүр ябажа элидхэл, хөөрэлдөө үнгэргөө, концерт, зүжэг наада харуулаа. Мүнөө тэдэнэр зуһаланда гараһан малшадта ошохоор бэлдэжэ байна.

Эндэхи «Эрдэм» совхозой малшад, механизаторнууд соёлой байшангай дэргэдэхи агитбригадые дуратайгаар, урин дулаанаар угтажа абадаг. Тэндэ А. Г. Разуваева, Г. И. Козловская, Мария Гребенщикова, Любовь Козлова гэгшэд илангаяа хүндэтэй болонхой.

Манай корр.

НОМОЙ ТАГ

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ ЗОРЮУЛАГДАНА

М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын хүдөө ажахын таһагта шэнэ номууд оробо. Эдэ номууд мэргэжэлтэдэн болон хүдөө ажахын бусад ажалшадай анхарал татаха байха. Юуб гэхэдэ, номууд соо тэжээл бэлэдхэхэ ба тэрэнние хэрэглэхэ тухай асуудалнуудта харюу үгтэнэ.

В. А. Железников, В. К. Мацуца, П. А. Чапский. Тэжээл бэлэдхэл, М., Россельхозиздат, 1975, 64 хуудаһан.

Тус брошюра «Залуу механизаторай библиотекэ» гэһэн сереэр хэблэгдэбэ.

Ехэ витаминтай үбһэ, силос, сенаж бэлэдхэлгын технологи тухай энэ ном соо хэлэгдэнэ. Үбһэ һайн шанартайгаар хуряажа абахын тула тэрэнние яажа һалхитуулан хатаахаб гэһэн асуудалда тодорхой харюу үгтөө. Тэжээл бэлэдхэлгын машина болон хэрэгсэлнүүд тухай, оньһон техникые ашаглаха, заһабарилха тухай брошюра соо бэшээтэй.

Шэнэ технологиин ашаар тэжээл бэлэдхэлгын ашаг үрэ, Уфа, 1975, 61 хуудаһан.

Энэ ном дотор шэнэ технологиин аргаар тэжээл бэлэдхэхэ талаар Башкирай АССР-эй үйлэдбэриин дүршэл согсологдонхой. Һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрэлгэ, тэдэнние ашаглалга, сенаж даралга, ногооной гурил үйлэдбэрилгэ ба үбһэ һалхитуулан хатаажа бэлэдхэлгэ — эдэ шэнэ арга боломжонуудай экономическа ашаг үрэ харуулагдана. Жэшээлхэдэ, 1968 ондо юрын лэ нуга сабшалангай гектар бүриһөө 4—5 центнер үбһэн абтадаг байбал, 1000 гектар нуга сабшалангые үндэһөөрнь һайжаруулһанай ашаар һүүлэй хоёр жэлэй туршада гектарай 18—20 центнер үбһэн энэ талмайһаа хуряагдана. Энээндэл адли жэшээнүүд ном соо олон.

Н. Ф. Лыскин. Сенажай фабрика, Тула, 1975, 89 хуудаһан.

Номой автор Социалис Ажалай Герой, Калужска областиин «Ворсино» совхозой директор һүүлшын долоон жэл соо ажахынгаа туйлаһан амжалтануд тухай хөөрэнэ. Түрүүндэө тус ажахы гарзатан, гээгдэнги ажахы байгаа. Жэлһээ жэлдэ тэжээл дуталдадаг һэн. Тиимэһээ иимэ яндан, муу байдалһаа гарахын тула тус совхозойхид экономическа ехэ аша үрэтэйгөөр шэнэ тэжээл—сенаж бэлдэжэ захалһан байна.

Мүнөө үедэ тус тэжээл бэлэдхэхэ тухай олон гоото номууд бэшээтэй, ажабайдалда хэрэглэмээр дүн дүршэлшье бии. Теэд «Ворсино» совхозойхид сенаж өөһэдын онсо технологёор бэлэдхэнэ. Эгээл энээн тухайгаа автор ном соогоо бэшэнэ

Олон жэлэй һанжаруулагдаһан уһалагдадаг бэлшээриин байгуулалта ба хэрэглэлгэ. Методическа дурадхалнууд, Новосибирск, 1975, 43 хуудаһан.

Иимэ бэлшээринүүд Новосибирскын областьдо байгуулагдажа, ашаглагдадаг болонхой. Тиимэһээ ном дотор областиин ажахынуудай дүй дүршэл дээрэ үндэһэлэн, тус бэлшээринүүдые ашаглалга тухай бэшээтэн.

Эдэ дурадхалнуудые эрдэм-шэнжэлэлгын ба проектно-технологическа мал ажалай Сибириин институдай научна хүдэлмэрилэгшэд бэлдээ.

А. Я. Тийгимяэ. В. П. Хуссар үбһэ хуряалгын хүдэлмэринүүдые оньһожоруулга, Л., «Колос», 1976, 103 хуудаһан

Номой авторнууд СССР-эй баруун-хойто зоны республика болон областьнуудай ажахынуудай ба научна эмхинүүдэй дүршэлдэ түшэглэн, үбһэ хуряалгын мүнөөнэй техника тухай, шииг ехэтэй нютагуудта үбһэ хуряалгын арганууд тухай хөөрэнэ. Тиихэдэ үбһэ бэлэдхэлгын арганууд экономическа ашаг үрэ хаража үзэгдэнэ.

Эдэ номуудые хүдөө ажахыда ажалладаг хүн бүхэн хэрэглэжэ болохо байна.

Эндэ дурдагдаһан хүдэлмэринүүдээр һонирхоһон зон тус номуудые хүдөөгэй, аймагай болон М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэнүүдһээ абажа шадаха юм.

Т. РЫГЗЫНОВА,
М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын хүдөө ажахын номуудай таһагые даагша

...АЗАЙ ССР Франциин «Антенн 2» гэжэ телевизионно эмхиин кино ...даг бүлэг СССР-... Министрнүүдэй Со... дэргэдэхи те...ии ба радиодам...ын Гүрэнэй ко... хүдэлмэрилэгшэд... хамта манай ороной үндэр наһатан тухай телевизионно-документальна фильм буулгана. Француз телевидениин хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй медицинын эрдэмэй Киевтэхи Академиин геронтологиин институдта буулгабари хэһэнэйнгээ һүүлээр Абхази ошожо, республикын үндэр наһатадтай уулзаһан, 100 наһа гүйсэгшэдэй «Нартаа» гэжэ этнографическа ансамблиин наада буулгажа абаһан байна. Энэ ансамбль Венгридэ болоһон уласхоорондын конкурсдо «Золотой павлин» гэһэн шанда хүртэһэн байха юм.

Режиссер Жан Лалье энэ бүлэгые хүтэлбэрилнэ, операторынь—Станислав Дальма, продюсерынь — Жанин Сери.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гудаутска районой Дурипш тосхоной үндэр наһатанай Махта Такил гэгшын газаа фильм буулгажа байһан үе.

ТАСС-ай фотохронико.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ХАНГАЛГЫН ШАНАР ҺАЙЖАРНА

Улаан-Үдэ хотымнай Советскэ райондо ажаһуудалай эрилтэ хангаха байшан баригдажа, ашаглалгада үгтэһөөр тиимэшье үни болоогүй. Гэбэшье, мүнөө энэ байшан гансашье түб хотымнай хүн зондо бэшэ, харин республикымнай хүдөө нютагуудай олонхи ажалшадта мэдээжэ болонхой. Хүнүүд тус байшанда дуратайгаар ерэдэг болоо. Юуб гэхэдэ, эндэ хүдэлөөшэд хүнэй захил түргэнөөр, һайн шанартайгаар дүүргэдэг.

— Партимнай XXV съездын табиһан зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэн, манай коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ һайн шанартайгаар хангахын түлөө шармайн оролдожо байна,—гэжэ тус байшангай директор Т. З. Буркин хөөрэнэ.—Тиин бидэнэр ажал хүдэлмэрндөө муу бэшэ амжалтануудые туйлажа байнабди.

Коллективнай энэ жэлэйнгээ түсэб уялгануудые муу бэшээр дүүргэжэ байна. Үнгэрһэн таба һарын туршада ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангалгаар 402 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэхэ даабаряа 405 мянган түхэригтэ хүргөөбди. Социалис мүрысөөндэ трикотажна, ажаһуудалан нарин техникэ заһаха, хубсаһа оёдог цехүүдэй хүдэлмэришэд түрүүлжэ ябана.

Эрхим һайн шанартай продукци гаргадаг мэргэжэлтэд ажаһуудалай эрилтэ хангаха байшанда олошоржо байна. Тэдэнэй дунда Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын орденоор шагнагдаһан Г. П. Спиридонов шалгарна. Тэрэнэй уран гараар оёгдоһон модельнэ гуталнууд захигшадай сэдьхэл баясуулдаг. Энэ оёдолшон даабаряа үдэр бүри 150—180 процент дүүргэнэ.

— Өөрынгөө арга боломжо, мэргэжэл шадабари бодомжолжо үзөөд, табан жэлэйнгээ түсэб гурбан жэлэй туршада дүүргэхээр шиидээб,—гэжэ Г. П. Спиридонов хөөрэнэ.

Эндэ хүдэлдэг алта мүнгэшэ дархан А. И. Безносов үүсхэл, оролдосо ехэтэйгээр ажаллана. Энэ нүхэрнай һайнаар хүдэлхынгөө хажуугаар эрхим уралан нарижуулагша юм. Прокатна станок уралан нарижуулһанайнгаа түлөө тэрэ һаяхан «Буряадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша» гэһэн хүндэтэ нэрэдэ хүртөө.

С. ШАРЬУНАЕВ.

УЗБЕГЭЙ ССР. Ташкентын гүрэнэй медицинын институдай кафедрые даагша академик У. А. Арипової хүтэлбэри доро хүнэй бэеын органуудые һэлгэжэ табиха шэнэ арга, хэрэгсэлнүүд олдоһон байна.

Эрдэм шэнжэлгын институдта, бэеын органуудые һэлгэжэ табиха институдта, мүн бөөри һэлгэн табиха институдта энэ шэнэ арга, хэрэгсэлнүүд туршалга гаража байна

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хирург У. А. Арипов һурагшадтайгаа хамта (дундань) — медицинын эрдэмэй доктор Д. Л. Арустамов, медицинын эрдэмэй кандидат И. П. Прохорова.

ТАСС-ай фотохроника.

Автономито областьнуудһаа мэдээсэнэ

АДЫГЕЙ УРИН...

...гейн автономито об... үзэсхэлэнтэ гоё га...дта бүри олон ажал...шожо амардаг боложо ... Областиин «Майкоп», ...аки», «Горная», ...» болон «Романти...» гэжэ аяншалагшадай ...уудта энэ зундаа 30 ...гаран хүн амархаар ...гдана. Манай Эхэ ... нютаг бүхэнһөө эндэ ...а ерэгшэдые Хара ... эрьедэхи үзэсхэлэнтэ ...уд хүлеэнэ.

...мантика» гэжэ аяншалагшадай байра элоной ан... татадаг юм. Эндэ ерэг...л морёор аяншалха ... болонхой. Морёор ...ха дуратайшуулые ... ехэтэй инструктор...ургаха юм. Экскурси...алгын түбэй соведэй ...эриин ёһоор «Роман... һаядаа томо корпу...портын комплекснууд, дүүжэн харгынууд баригдаха түсэбтэй. Тиигэжэ манай ороной аяншалагшадай томо байрануудай нэгэниинь болохо юм.

М. ХУНКАЕВ
ТАСС-ай корр.
Адыгейн область.

БАРИЛГАШАДАЙ АМЖАЛТА

Автономито областиин барилга - хабсаралгын управлениин бригаданууд энэ жэлэй эхинһээ эршэтэй һайнаар хүдэлжэ байна. Бийкэ, Каракокша, Турочак тосхонуудта һаяын үдэрнүүдтэ нэгэ доро 18 гэрэй барилга дүүргэгдэхэнь. Модошодой, элзоборилогшодой, залуу мэргэжэлтэдэй бүлэнүүд шэнэ гэрнүүдтэ орожо түбхинэхэ юм. «Иогачский» леспромхозой түбтэ 320 һурагшын һууритай, спортын залтай һургуулиин шэнэ байшангай барилга дүүргэгдэжэ байна. Тэндэ овощ ургуулха теплицэ баригдана. Турочак тосхондо магазинай шэнэ байшан бодхоогдоно.

А. ДЕМЧЕНКО,
ТАСС-ай корр.
Хадата-Алтайн область.

КОМБИНАДАЙ БАРИЛГА ЭХИЛБЭ

Кульдур посёлогто дүтэхэнэ баригдажа эхилһэн шэнэ комбинадта брусит гэжэ үнэтэ минерал абтаха, болбосоруулагдаха юм. Предприятиин корпусууд олон дабхар гэр мэтээр хадада бодхоогдохо болоно. Томо байшангууд соо бутаргалгын агрегадууд, бункерна галерейнүүд тодхогдохо, туһалбариин цехүүд баригдаха түсэбтэй. Бутаргагдаһан брусит тусхай транспортёроор түмэр харгын платформнуудта ашагдаха юм.

Предприятиһаа холо бэшэ — түргэн урасхалтай Кульдур голой эрьедэ хэдэн мянган хүнэй ажаһууха посёлок бодхоогдохо байна.

А. КРЕСТИНСКИЙ,
ТАСС-ай корр.
Еврейн область.

«ЭЛЬБРУС» — МАЛАЙ ФИРМЭ

Карачаево Черкессидэ һаяхан эмхидхэгдэһэн «Эльбрус» гэжэ ажахынууд хоорондын фирмэдэ залуу эбэртэ бодо мал шахан таргалуулагдаха юм. «Горный» «Маринский», «Хасау» гэжэ совхозууд тус фирмэдэ ороно. Тус ажахынуудай хамтын хүсөөр оньһожоруулагдаһан томо комплекс баригдажа байна. Тэндэнь залуу 15 мянган мал шахагдаха байна.

«Хасау» совхоз бэлшээриин һайн газартан юм. Ажахынуудһаа суглуулагдаһан залуу мал зундаа тэндэ бэлшээгдээд, намар-үбэлэй үедэ шахагдаха болоно. «Горный», «Маринский» совхозууд «мяханай фабрикые» үбһөөр, силосоор, таряа талханай зүйлөөр хангадаг байха. Тиимэһээ олон жэлэй ногооной, кукурузын, корнеплодуудай талмай улам үргэдхэгдэнэ.

Үнгэрэгшэ табан жэл соо автономито областьдо үхэрэй мяха үйлэдбэрилхэ шэглэлтэй Эркен-Шахарска нэгэдэл эмхидхэгдээ һэн. Тэрэ нэгэдэлэй дүршэлые хаража үзэхэдэ, залуу малай толгой бүриин шэгнүүрые шахалгын үедэ 50 60 килограммаар нэмээжэ болохо гэжэ баг саагдана. «Эльбрус» фирмын оньһожоруулагдамал комплексын ашаглалгада оруулагдахада, автономито республикада мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилгые индустриальна үндэһэн дээрэ оруулха хүдэлмэри дүүргэгдэхэ юм.

И. СТЯЖКИН,
ТАСС-ай корр.
Карачаево Черкесскэ область.

Уласхоорондын шэнжэлэл

Зохёон байгуулагшадай съезд

Монголой Арадай — хубисхалта партиин XVII съезд үнгэрэгшэ неделидэ боложо дүүрэбэ. Тэрэ хадаа социализм байгуулха талаар бэелүүлһэн ажал ябуулга тухайгаа арад зонойнгоо үмэнэ тоосоо хээд, шэнэ табан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудые хараалаа. Үнгэрһэн үе соо монгол арадай ажабайдалда социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада ехэхэн амжалтанууд туйлагдаа. 1971—1975 онуудта национальна олзо доход 38 процентээр, промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээн 55 процентээр дээшэлһэн байха юм. Табан жэлэй дүнгүүдээр болоходоо, Монгол ороной хүгжэлтэдэ амжалтанууд туйлагдаһаа гадна, шухала ехэ хубилалтанууд болоһон байна. Ороной арадай ажахыда промышленна үйлэдбэрилгын удельнэ хэмжээн хараатай ехээр урга. ба. Үнгэрэгшэ жэлдэ промышленность дүн хамтын продуктын 40 процентые үгэһэн байна.

Хүгжэлтын капиталис шатые алгасан, феодализмһаа социализмда шэлжэн орожо болохо байһан тухай ленинскэ холын хараатай заабариин зүб байһые баталан харуулһан Монгол Арадай түүхэтэ дүй дүршэлэй удха шанарые съездын делегадууд, илангаяа хариин оронуудай айлшад үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглэһэн байна.

Табадахи табан жэлэй гол социально экономическа зорилгонуудай дүүргэлтэ хадаа съезд дээрэ саашанхи промышленна хүгжэлтын программые дэбжүүлхэ, Монголые индустриальна аграрна орон болгохо тухай асуудал табиха арга боломжо олгобо. Мүнөө эхилэгдэһэн зургаадахи табан жэлдэ үнгэрһэн арбан жэлэйхиһээ үлэмжэ ехэ мүнгэн зөөри арадай ажахыда һомологдохо байна.

Шэнэ промышленна центрнүүд урган бодохо, тэдэнэй дунда Эрдэнэт город шухала һуури эзэлнэ. Зэд-молибденэй руда малтан абаха ба буйлуулха томо предприяти эндэ баригдажа байгаа юм.

Монголой коммунистнууд өөһэдынгөө туйлаһан амжалтануудые саг үргэлжэ хүгжэжэ байгаа совет-монгол хани барисаантай, экономическа талааараа харилсан туһалалсаха Советтэ МНР-эй хабаадалсадаг байһан ушартай холбуулна. МНРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Б. Цеденбал съездын ендэр дээрэһээ иигэжэ хэлэбэ: «манай марксистско-ленинскэ партинуудай — МНРП КПСС хоёрой хоорондохи аха дүүгэй холбоо барисаан, нягта хани нүхэсэл, Монгол болон совет арадуудай ленинскэ хани барисаан манай сүлөөгэй, бэеэ даадан байдалай хүгжэлтын эхи үндэһэн. Монголой газар дээрэ социалис общество байгуулгын хэрэгтэ мүнөөшье, хожомоошье амжалта, илалтануудые туйлалгымнай эшэ үндэһэн болоно».

Пролетарска интернационализмда Монголой коммунистнуудай хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байһые, дэлхэйн социалис байгуулалтын бата нэгэдэлые, хүсэ шадалые бэхижүүлхын түлөө тэдэнэй саашадааше тэмсэхээр байһые МНРП-гэй XVII съезд элирхэйлэн харуулаа.

Ливандахи байдал хурсадана

Ливандахи байдал үдэрһөө үдэртэ аюултай болоно. Арабуудай хоорондохи алалсаата дайнда Ливан орон дотор 20 мянга тухай хүнүүд ами наһаяа алдаба. Тиихэдэ 35 мянган хүн шархатуулагдаа. Энэ орондо айхабтар ехэ материальна хохидол ушаруулагдаа.

Июнь һарада Сириин сэрэгэй подразделенинүүдые Ливанай газар дээрэ оруулһанай һүүлээр баруунай үзэлтэн христиан шажантанай ба зүүнэй үзэлтэн хүсэнүүдэй, мүн араб хархисуудай хоорондохи «заншалта дайн» гэдэгынь бүри хурсадажа, ехэхэн зэбсэгтэ тулалдаан болоһон байна. Мүнөө нэгэ талаһаа — Сириин арми, мүн Сиритэй холбоотой «Ас-Саика» гэдэг Палестинын организаци, баруунай үзэлтэн фалангистнуудай ба шамунистнуудай отрядууд, нүгөө талаһаа — эсэргүүсэлтын палестинскэ хүдэлөөн, зүүнэй үзэлтэй национально-патриотическа хүсэнүүд, мүн Ливанай араб арми гэдэг энэ тулалдаанда хабаадалсажа байна. Ливанда оруулагдаһан сэрэгүүд эндэ шуһа адхаралгые зогсоолгодо туһалха ёһотой юм гэжэ байгаад Сириин зүгһөө хэдэн дахин мэдүүлгын хэгдээшье һаа, Ливанда бүри ехээр улад зоной шуһан адхаруулагдажа байна.

Ливандахи мүнөөнэй уршагта байдал США-гай болон Израилиин зонхилхы бүлэглэлнүүдэй сэдьхэлые нюуса далдагүйгөөр ханаана. Эдэ бүлэглэлнүүд Ливандахи хүшэр байдалые арабуудые хоорондонь эбгүй болгоходо, Израилиин добтолгодо эсэргүү ниитэ араб тэмсэлэй фронтые һуларуулхада, эсэргүүсэлтын Палестинскэ хүдэлөөндэ сохилто хэхэдэ зохистой һайн эрхэ байдал мүн гээд харана. «Палестинынхидые дараха гэгшэдтэ Израиль һаалта хэхэгүй юм», — гээд Израилиин премьер-министр Ливандахи дайн байлдаан тушаа нюуса далдагүйгөөр мэдүүлбэ.

«Сириин армиин болон палестинцүүдэй хоорондо боложо байһан сэрэгэй тулалдаануудһаа уламжалан, минии нүдэнһөө үһан гоожохогүй даа»,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Тэрэшэлэн Вашингтон Ливандахи байдалай саашаа хүгжэхэдэнь бага бэшээр олзотохобди гээд тоолоно. Эдэнэр хадаа арабуудые хоорондонь бүри эбгүй болгохо сэрэгэй организаци байһан ООП-ые һуларуулха, араб зүүн зүгтэ Сирие доромжолхо, эзэмдэгдэһэн араб газарнуудаа бэхилхэ гэһэн американ-израилиин түсэбүүдтэ туһалхаар бэлэн байһан араб хархисуудай нүлөөе ехэдхэхэ һанаатай байна ха' юм.

Ливанда тохёолдоһон энэ аюултай байдалые араб оронуудай лигиин онсо сесси һаяшаг хаража үзэхэ баатай болобо. Ливандахи сэрэгэй тулалдаануудые саг дары зогсоохыень сесси эрилтэ табяад, Алжирай, Ливиин, Саудовска Аравиин, Суданай сэрэгүүдэй бүридэлтэйгөөр аюулгүйе сахиха арабууд хоорондын хүсэнүүдые энэ орондо эльгээхэ тухай шиидхэбэри абаа. Энэ шиидхэбэри хадаа тохёолдоһон бэрхэшээлһээ гараха бодото арга боломжо олгоно. Аюулгүйе сахиха араб хүсэнүүдэй батальонуудай ойрын үдэрнүүдтэ энэ орондо ерээ гээшэ һаань, Сири болбол өөрынгөө сэрэгүүдые 48 часай туршада Бейрут, Сайд, Триполи городуудпаа гаргажа, Бекаа гэдэг голдо оруулха, мүн хойто зүгтэ Аккар гэжэ район тээшэ татаха тухай зүбшөөбэ гээд Ливиин премьер-министр А. Джеллуд гэгшэ Дамаскда удаан саг соо болоһон хөөрэлдөөнэй һүүлээр июниин 18-да мэдүүлһэн байгаа. Тэрэшэлэн Ливанда хариин сэрэгүүдые оруулһанай һүүлээр хэмороондо хабаадалсажа байһан бүхы талануудай түлөөлэгшэд «түхеэрэн столые» тойрон уулзахадаа, доторой политическэ хүшэр байдалые яажа дабаха арга замууд тухай хөөрэлдэхэ байна.

Тиин буудалдаа зогсоохо тухай туйлагдаһан хэлсээ сахиха гээшэ мүнөө тон шухала байна. Империалис гүрэнүүд мүнөөнэй хурсадажа байһан байдалые хэрэглэн, энэ хадаа манда хамаатай хэрэг болоно гэжэ байгаад, Ливанай хэрэгтэ сэрэгэй хүсөөр сэхэ хамааралсан орохо тухай заналта хэнэ. Франциин правительство француз сэрэгүүдые Ливанда эльгээхэ аргатай байһан тухайгаа мэдүүлбэ. Америкын далайн сэрэгүүдэй 7 онгосонууд, тэрэ тоодо «Америка» гэжэ авианосец Ливанай эрьенүүдтэ гээгдэбэ гээд Пентагоной түлөөлэгшэ мэдээсээ. Кипртэхи англис баазануудта американ далайн яоаган сэрэгүүдэй буулгагдажа байһан тухай Кипрэй хэблэл бэшэнэ. Дүтын Зүүн зүг болбол сэрэгэй хүсөөр хамааралсаха тухай заналта хэгшэдтэ орходоо СССР-тэ һураггүй дүтэ оршодог юм. Тиихэдээ энэ ушар хэрэгэй яажа хүгжэхэ, Ливандахи ба Ливан шадархи оршон байдалай яажа хүгжэхэ байһаниинь мүн лэ дутуугүйгөөр бидэнние һонирхуулна гээд энээнһээ уламжалан, Советскэ Союз ТАСС-ай хэһэн мэдүүлгэ дотор уридшалан һануулха баатай болоо. Энэ ушарые хэншье харааһаа алдаха ёһо гүй.

Бэеэ даадан байдалаа, Ливанай газар дайдын бүрин бүтэн байлгые, Палестинецүүдэй аша туһые хүндэлэлгын үндэһэн дээрэ Ливандахи байдалые ливан арад өөрөө гурмшуулжа шадаха байха гээд Советскэ Союз найдана.

Л. ЛАТЫШЕВ,
С. ЛОСЕВ.
(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИҺАА ЕРЭҺЭН БЭШЭГ

«Бэдэрэлгэ» гэжэ нааданда хабаададаг Баргажанай дунда һургуулиин 7-дохи классай һурагшад Чехословакиин Жилино хотодо нээгдэһэн Советскэ Союзай Герой Ян Налепкын нэрэмжэтэ музейн хүдэлмэрилэгшэдтэй бэшэг абалсадаг болонхой. Нэгэтэ энэ музейн директор Мария Якубовичева гэгшэ Баргажанай эдир бэдэрэгшэдтэ бэшэг эльгээхэдээ, Чехословакие фашис булимтарагшадһаа сүлөөлэлгэдэ хабаадаһан нютагайнгаа сэрэгшэд тухай материалнуудые эльгээхые гуйһан байна.

Удангүй үхибүүд тэрэ тулалдаанда хабаадаан нэгэ хүниие оложо, класстаа уряа. Алдар Солын гурбадахи шатын орденоор шагнагдаһан, хүдөө ажахын управлениин инженер Василий Алексеевич Лоскутников генерал Людвиг Свободын командалдаг корпусой сэрэгшэдтэй хамта Чехословакие сүлөөлэлгэдэ хабаадаһан тухайдаа үхибүүдтэ һонирхолтой юумэнүүдые хөөрэжэ үгөө. Һүүлдэнь тэрэ Пардубице ба Острава хотонуудта абхуулһан дүрэзурагуудаа, элдэб документнүүдээ, командованиин грамотануудые харуулһан байна. Үхибүүд тэдэнииень фото-аппарадаар дахин буулгажа абаад, бэлэг болгон Жилинэ хотын музейдэ эльгээгээ.

Харюугай бэшэг эльгээхэдээ, эдэ материалнууд совет-чехословакиин хани барисаанай табадахи экспозициин таһагта табигдаба, энэ һайн бэлэгэйтнай түлөө баяр хүргэнэбди гэжэ холынь нүхэд бэшээ. Энэ бэшэгыень үхибүүд һургуулиингаа интернациональна хани барисаанай клубта табинхай.

Үшөө тиихэдэ музейн директорэй хуби заяан тухай үхибүүд мэдэжэ абаа. Мария Якубовичева гэгшэ дайнай урда һургуулида пионервожатаар ажалладаг байһан юм ха. Харин фашистнарай Чехословакие эзэлхэдэ, нюуса организациин гэшүүн боложо, тэмсэл хэжэ байһаар баригдаад, концлагерьта эльгээгдэһэн байгаа. Тэндэһээ совет сэрэгшэдэй хүсөөр сүлөөлэгдэһэн. «Тэрэнэй дурасхаалда мүнөө болотор алтан гэнжэтэй Улаан одо үбсүүн дээрээ зүүжэ ябадаг хүм» — гээд сэдьхэлээ хүдэлгэн тэрэ үхибүүдтэ бэшэһэн байха юм.

Сэрэгшэд тухай шэнэ материалнуудые Баргажанай дунда һургуулиин һурагшад бэдэрһээр.

Н. ГАЛДАНОВ.
Баргажанай аймаг.

ЧЕХОСЛОВАКИ. «Люстры» гэжэ национальна предприятиин залуушуул социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Заводой үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дунда социалис ажалай бригадын гэшүүн, шалгагша Милуша Свободова (зураг дээрэ) эрхим хүдэлмэрилэгшэ гэжэ тоологдоно.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

Телефон телеграф радио
Хилын саанаһаа

ПРАГА

АРАДАЙ БОДОТО ЗАСАГ

ТАСС

ЧССР-эй Национальна фронтын ЦК-гай пленум эндэ боложо дүүрэбэ. КПЧ-гэй XV съездын шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлэн гараһан зорилгонуудые, Федеральна суглаан ба гүрэнэй засагай нютагай зургаануудые һунгаха бүгэдэ ниитын һунгалтада бэлдэхэ тухай асуудалые тэрэ зүбшэн хэлсэһэн байна.

Бүгэдэ ниитын һунгалтатай дашарамдуулан, КПЧ-гэй ЦК-гай ба ЧССР-эй НФ-эй ЦК-гай хамтын хандалгые пленум нэгэн дуугаар баталан абаба.

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй президент Г. Гусак пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Национальна фронт хадаа ЧССР-эй политическэ байгуулалтын гол шухала шата болоно, тиимэһээ гүрэниие хүтэлбэрилгэдэ бүхы ажалшад хабаадана гэжэ тэмдэглээ.

Болохоёо байгаа һунгалтада бэлдэхэдээ, манай социалис демократиин булюу һайн байлгада анхаралаа хандуулха шухала гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Баруунай оронуудта демократиин, хүнэй эрхэнүүдэй, эрхэ сүлөөгэй асуудалнуудаар ехэ шуугя гаргадагынь булганда мэдээжэ. Хархис радиостанцинууд, буржуазна хэблэл, социализмын дайсад ажабайдалай буржуазна түхэл шэнжые идхан номнодог гээшэ.

Һүүлэй жэлнүүдэй үйлэ хэрэгүүд тухай дурдажа болоно. Буржуазна демократи үргэн ниитэ ажалшан арадта юу асарааб, ямар ашата туһа үгөөб? Оронуудай экономикын доройтон уналга, хүн зоной ажабайдалай муудалга, үнэ сэнгэй хүндэрэлгэ, мүнгэнэй үнын уналга, хүдэлмэригүйдэлгэ — энэл даа, буржуазна демократиин үрэ дүн. Энэ буржуазна демократиие бидэшье дабажа гараһан байхабди. Баяд ноёдто юу үгэдэг, ажалшан арадта хүшэр хүндэ, үгытэй түлюур байдал асардагыень аха үетэн һайн мэдэхэл.

Манай социалис демократиин, хүдэлмэришэн ангиин демократиин булюу һайн байһые һунгалтын урда тээхи ажал ябуулга элирхэйлэн харуулхал.

Арад зоной: хүдэлмэришэдэй, таряашадай ба интеллигенциин бодого засаг бидэниие хүтэлбэрилдэг юм. Һунгалтын үедэ һунгагдаһан ажалшадай ангиин түлөөлэгшэдэй олон миллион хүн зоной һанал бодол мэдүүлхэ, манай орониие һалбаран хүгжөөхэ замаар хүтэлхыень хүсэнэбди гэжэ Г. Гусак түгэсхэлдөө хэлээ.

ХАНОЙ

ОРОНОО НЭГЭДҮҮЛХЫЕ ХҮСЭНЭ

ТАСС

Бүхы ороной засагай дээдын зургаанай нэгэдэхи сесснэдэ хабаадахаяа Нэгэдэмэл Вьетнамай Национальна суглаанай депутадууд Ханоидо сугларжа байна.

Урда Вьетнамай бүлэг эльгээгдэмэлнүүд эндэ ерэбэ. Гүрэнэй ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад. Урда Вьетнамые сүлөөлхэ арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй баатарнууд, Хошимин, Дананг хотонуудай промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд, шажан мүргэлэй ехэ ехэ бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэд эдэнэй дунда бии. Ороноо нэгэдүүлхын түлөө Урда Вьетнамай һунгагшадай үмэнэһөө дуугаа үгэхын тула эдэнэр Ханойдо ерэһэн байна.

— Хүндэтэ зорилго дүүргэхэеэ Ханой хотодо ерэһэндээ угаа баяртайбди, — гэжэ РЮВ-эй ВРП-гэй түрүүлэгшэ Хюинь Тан Фат ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ. — Манай бүхы тэмсэл энэ эгээл үндэр дээдын уг зорилго туйлаха хэрэгтэ зорюулагданхай.

— Жагсаалда хабаадагшадые полициин үлдэн намлажа, бидэниие шорон түрмэнүүдтэ хаажа байһан манай тэмсэлэй эгээл хүшэр бэрхэшээлтэй үдэрнүүдтэшье бидэ нэгэдэмэл, бэеэ даадан байдалтай, демократическа Вьетнамай байгуулагдаха байһанда этигэжэ ябадаг һэмди», — гэжэ Сайгоной студентнэрэй хүтэлбэрилэгшэ Хюинь Тан Мам хэлэбэ.

РИМ

Э. Берлингуэрэй хэлэһэн үгэ

ТАСС

Орон доторхи хүн зоной байдал һайжаруулха, демократическа хүсэнүүдэй хоорондохи ашаг үрэ ехэтэй харилсаа холбоо хангаха, ажалшан арадай нэгэдэл бэхижүүлхэ гээшэ коммунистнуудай бэелүүлдэг политикын гол зорилго болоно гээд Италиин Коммунис партиин генеральна секретарь Э. Берлингуэр мэдүүлбэ. Тэрэ эндэ үнгэргэгдэһэн митинг дээрэ үгэ хэлээ. Италиин Коммунис парти энээгээр һунгалтын урда тээхи ажал ябуулгаяа түгэсхэһэн байна.

Коммунис хэблэлэй эдэбхитэдтэ, хэблэл тараагшадта Э. Берлингуэр халуун баяр баясхалан хүргэбэ. Һүүлэй һарын зарим үдэрнүүдтэ «Унита» газетын 1,3 хэһэг тараагдаһан байна. Италиин коммунистнуудай газетэ үшөө хэзээдэшье иимэ олон хэһэгээр барлагдан гараагүй юм гэжэ Э. Берлингуэр мэдүүлээ.

СОФИ

ДИМИТРОВСКЭ ШАНГАЙ ШЭНЭ ЛАУРЕАДУУД

ТАСС

Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, Болгариин пролетариадай вождь, Советскэ Союзай ехэ хани Г. Димитровэй түрэһөөр 94 жэлэй ойе Болгари баяр баясхалантайгаар тэмдэглэбэ. Бүхы орон соогуур митингнүүд, суглаанууд, революциин ветерануудтай, залуушуултай уулзалганууд, Болгар-совет хани барисаанай үдэшэнүүд үнгэргэгдэһэн байна. Залуу коммунистнуудта партийна билетүүд барюулагдаба.

Г. Димитровэй түрэһэн үдэрэй хүндэлэлдэ НРБ-гэй Гүрэнэй Совет «Димитровскэ шангай лауреат» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай Указ гаргаа. Эб найрамдалай, демократиин ба социальна хүгжэлтын дэбжэлтын түлөө ниитэ политическэ, научна, зохёохы эдэбхитэй ажал ябуулһанайнь түлөө Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живковтэ, Анголын Арадай Республикын президент А. Нетэдэ, Австриин Коммунис партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Ф. Фюрнбергдэ, Уругвайн Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Р. Арисмендидэ энэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

НЬЮ ЙОРК

Аюулгүйн Советтэ

ТАСС

Палестинын арадай таһаршагүй эрхэнүүдые бэелүүлхэ талаар ООН-ой комитедэй хэһэн элидхэлые ООН-ой Аюулгүйн Соведэй заседанида хабаадагшад дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ.

Булимтаран эзэмдэһэн Араб газар нютагуудһаа Израилиин гаража ошононой, палестин арадта өөһэдөө өөһэдыгөө тодорхойлхо эрхэ олгоһоной ашаар Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал гурimшуулагдаха аргатай байна гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ. ООН-ой Уставай гол ёһонуудай үндэһөөр бэеэ даадан байдалтай гүрэниие байгуулха эрхэ энэ арадта олгохо хэрэгтэй. 1967 ондо булимтаран эзэмдэһэн араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые бүрин гаргаха гурим зохёохыень ООН-ой Аюулгүйн Советтэ элидхэл дотор дурадхагдана. Эдэ сэрэгүүд 1977 оной июниин түрүүшын хахадһаа хожомдонгүй гаргагдаха ёһотой.

НЬЮ ЙОРК

ХУНТЫЕ БУРУУШААЛГА

ТАСС

Американ гүрэнүүдэй эмхиин (ОАГ) Генеральна Ассамблейн зургаадахи сесси Сантьягада болобо. Вашингтоной ба зонхилхы засаг захиргаануудай түлөөлэгшэдэй али бүхы арга мэхэ, хорото ябуулга гаргаашье һаань, энэ сесси дээрэ Чилиин мүнөөнэй захиргааниие, Пиночедэй тала баригшадай гэмтэ ябуулгануудые эрид буруушааһан байна. Сесси фашис хунтые, тэрэнэй гэмтэ ябуулгануудые эрид буруушааха зуураа, шорон түрмэнүүдтэ, концлагерьнуудта хаагдаһан политическэ ажал ябуулагшадые сүлөөлхэ, хашалта, харшалалтаяа болюулха, хүнэй эрхэ сүлөө һэргээхэ эрилтэ табиһан байха юм.

Венесуэлын, Ямайкын, Колумбиин ба бусад хэдэ хэдэн ороной түлөөлэгшэд сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, хунтын шуһата муухай гэмтэ ябуулгануудые буруушаан шүүмжэлээ.

Венесуэлын түлөөлэгшэ Хосе Мариа Мачин хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые согсолходоо, иигэжэ тэмдэглэбэ: «Хүнэй эрхэнүүдые Чилиин урдынхяараа бүдүүлигээр хазагайруулжа байһандань һэжэглэһэнэй үлүү». Хашалта харшалалта, хардалга мүрдэлгэ хээшье һаань, Чилиин патриодууд эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ, орон доторхи бодото байдал тухай уласхоорондын олониитэдэ элирхэйлэн мэдээсэнэ гэбэ.

ҮХИБҮҮД зүжэг табиба

Зунай амаралтын үедэ Железнодорожно районой пионернүүдэй байшангай дэргэдэ 10 кружогууд хүдэлжэ эхилбэ. Эдэ кружогуудай хүдэлмэридэ 120 үхибүүд хабаадалсана. Хубсаһа эсхэхэ, оёхо, уран зураган, радиотехникын болон уран һайханай кружогуудта үхибүүд ехэ дуратайгаар ябана. Тамара Александровна Павловагай хүтэлбэрилдэг хубсаһа эсхэхэ оёхо кружогто 40 гаран басагад һурадаг.

Татьяна Александровна Шаповалова уран һайханай кружогые хүтэлбэрилнэ. Энэ кружогто ябадаг үхибүүд «Катя и чудеса» гэһэн спектакль бэлдэжэ, шадамар бэрхээр харуулба. Буряадай Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрай режиссёр Н. Е. Логачев үхибүүдэй бэлдэһэн спектакль хаража, үндэрөөр сэгнэһэн, ехэ магтаһан байна.

— Зунай амаралтын үедэ үхибүүднай уран бэлигээ бүри нарижуулха, үшөө һайнаар зүжэг наада харуулхаар шиидэнхэн,—гэжэ Т. А. Шаповалова хөөрэнэ.

Бэшэшье кружогуудта ябадаг үхибүүднай оролдосотой һайнаар һуража, зунайнгаа амаралтые хүхюу зугаатайгаар үнгэргэжэ эхилээ.

М. ДУБНОВА,
Железнодорожно районой пионернүүдэй байшангай директор.

СПОРТ

ШАТАР. Манилада боложо байһан шатаршадай мүрысөөндэ хойшолуулагдаһан наадануудые үнгэргэһэнэй һүүлдэ Чехословакиин түлөөлэгшэд Властимил Горт 3 очкотой болоод түрүүлжэ ябана. Тэрэ С. Мариотти (Итали) гэгшые шүүгээ бшуу. М. Кинтерос (Аргентина) О. Панное шүүжэ, Э. Мекингые (Бразили) хүсэбэ. Эдэнэр 2,5—2,5 очкотой. 2—2 очкотой болоһон долоон гроссмейстернүүдэй дунда манай ороной түлөөлэгшэд Л. Полугаевский, Б. Спасский, Ф. Георгиу (Румыни), Л. Кавалек, У. Браун (хоюулан США), В. Ульман (ГДР), Л. Любоевич (Югослави) гэгшэд ороно. Манай Ю. Балашов Л. Любоевичтай наадахадаа, нүгөөдэһөө булюу байдалтай байһан аад, алдуу гаргажа шүүгдэшөө.

ФУТБОЛ. Июниин 16-да Москвагай «Динамо» стадион дээрэ СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй нэгэ наадан үнгэргэгдэбэ. ЦСКА Москвагай «Локомотив» командатай уулзахадаа 3:2 тоотойгоор шүүгээ. ЦСКА-гай Назаренко, Пантелеев, Копейкин, «Локомотивай» Козловских, Васин гэгшэд бүмбэгэнүүдые сохижо оруулба.

Тус мүрысөөндэ Ереванай «Арарат» команда дүн хамта 15 очкотой болоод (10 нааданай һүүлдэ), түрүүлжэ ябана.

(ТАСС).

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» июниин 16-да үнгэргэгдэһэн 24-дэхи тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото»: Новосибирск, Москва болон Винницэ хотонуудта ажаһуудаг хүнүүд зургаан номернуудые таажа, тус тустаа 5000 түхэриг абаха болобо (3 карточка). Табан номер таагшад — 1022 түхэриг (245 карточка), дүрбэн номер тааһан хүнүүд — 28 түхэриг (11125 карточка), гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха (154254 карточка).

«Спортлото-2»: Казаньда ажаһуудаг хүн зургаан номер таажа 5000 түхэриг абаха болоо (1 карточка). Табан номер тааһан хүнүүд — 3104 түхэриг (46 карточка), дүрбэн номер таагшад — 59 түхэриг (3129 карточка), гурбан номер тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна (52550 карточка).

24-дэхи тиражай шүүбэри июниин 27-һоо июлиин 27 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Тарилгаяа эзэн ёһоор харууһалха» — түрүү бэшэг. «Мүрысөөнэй туужа бэшэг» —суглуулбари. Түрэл орон доторнай. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хүдэлмэришэдэй бүлэгүүдэй хүдэлмэри»—С. Богуcловскиин статья. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ. Партийна ажабайдалай хронико.

Гурбадахи хуудаһанда. «Ажабайдал тухай бодомжонууд»—Л. Петровагай һанамжа. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саана

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хэн хаана һурахаб?»

СЭНХИР ЭКРАН

ВТОРНИК, 22

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 10.35 — «12 месяцев» — мультфильм. 11.35 — «Товарищ Арсений». — уран һайханай фильм.

«Орбита». 12.00 — Шэнэ һонин. 12.10 — «Үхибүүдтэ — фильм». «Мой папа — капитан». 13.20 — Концерт (үнгэтэ). 13.55 — «Хүн ба хуули». 14.25 — СССР-эй арадай артист Ю. Мазурок дуулана (үнгэтэ). 15.20 — «Туршын хабаяа» (үнгэтэ). 16.35 — **«Социалис мүрысөөнэй дабшаса».** 17.20—Р. Щедринэй зохёолнуудһаа концерт (үнгэтэ). 18.00 — «Время». 18.30 — Забһарлалга. 18.40 — Концерт (үнгэтэ). 19.05 — «Хүн ба хуули».

Улаан-Үдэ. 19.35 — Телевизионно һонин. 19.55 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 20.15 — **«Социалис мүрысөөнэй дабшаса».**

«Орбита». 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — «Классическая симфония» — фильм-балет (үнгэтэ). 21.30 — **«Социалис мүрысөөнэй дабшаса»** — СССР-эй хара металлургиин министр И. П. Казанец дамжуулгада хабаадалсаха. 22.15 — «Чужая родня»—уран һайханай фильм. 23.50 — Забһарлалга. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.45 – СССР-эй харгы барилгын министрэй орлогшо, БАМ-ые барилгын начальник К. В. Мохортовой үгэ хэлэлгэ.

«Орбита». 19.35—«Эхын һургуули» (үнгэтэ). 20.35 —Ю. Мазурок дуулана (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 21.00—«Энээниие бултадаа мэдэхэ ёһотой». 21.30 — «На всю оставшуюся жизнь» — уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 22.45 — Классическа опереттэнүүдэй аялганууд.

Уншагты, һонирхохол байхат

ӨӨРСЭ ШУХАГ МУЗЕЙ

ҮНЭТЭ БАЯН зүйлнүүдтэй Иендэхи оптикын музей ... дэлхэй дээрэхи тусхай ... лэлтэй эгээл ехэ музейнүү... нэгэн гэжэ тоологдодог ... Өөрсэ шухаг 13 мянган эл... юумэн—нюдэнэй шэл, микро... копууд эндэ бии.

XVII зуун жэлдэ Индио... миндальна модоор хэгдэһ... эртэ урдын нюдэнэй шэл, түү... хижэ һуулгадаһан частай а... тан лорнет айхабтар үнэтэ... сэнтэй байна.

ПОЛЯРНА ДУХЭРИГЭЙ СААНА ТҮРЭҺЭН АРСАЛАНАЙ ГҮЛГЭД

РОСТОВ ХОТЫН зоопар... кын нүүдэл филиалай арсала... най гүлгэдтэ Кола ба Мур... ман гэжэ холын хойто зүгэ... нэрэнүүдэй үгтэһэниинь дэм... бэшэ. Ушарынь юуб гэхээ... зоопаркын эндэ ерээд байх... үедэ эдэнэр Мурманскда түр... һэн байгаа. Энэ хадаа хом... рой ушар болоно гэжэ зоо... паркын директор Г. Федор... ТАСС-ай корреспондентдэ ... рэбэ. Эмхидхэгдэн байгуулаг... даһанһаа хойшо хорин жэ... соо зоопарк Дунда Азиаа... Ураалда, Закавказида ошоо... ерэһэн байха. Гэбэшье гол т... лэб холын хойто зүгэй нюто... гуудаар ябадаг юм. Воркута... Архангельск, Петрозаводск... Сыктывкар хотонуудта х... дахин ошожо айлшалһан ба... на. Эдэ хото городуудаар ябах... ха үедэнь Двина гэжэ ... шэн шоно, Красавец гэжэ ... ти шубуун болон бусад ан... гууд, шубууд түрэһэншье байха, теэд арсаланай гүлгэ... хэ ушар үзэгдөөгүй.

Эдэнэй эхэ Стелла Маг... тогорскдо түрэһэн, харин Ва... эсэгэнь Африкаһаа асарагда... һан байха юм. Тус тустаа ... килограмм шэгнүүртэй түр... һэн гүлгэдынь түргөөр ехэ о... божо байна.

Мурманск хотодо түрэһ... арсаланай гүлгэдые хараха... хүн зон үдэр бүхэндэ олоо... ерэнэ. Дүрэ зурагуудынь ... хэдэ дахин буулгагдаа.

ТОНУУЛШАД ҮЛҮҮСЭ ЯАРАҺАН БАЙГАА...

СЕМИРЕЧИИН добуунц... дые тоноһо, дээрмэдэхэ зори... готой байһан эртэ урдын ... нүүдэй яаран тэбдэһэ... ашаар Алма-Атагай археол... гууд хоморой шухаг юу... олоо. Хүүрнүүд соохи үн... шухаг зүйлнүүдые бэдэр... олохые эрмэлзэгшэд алт... хэгдэһэн дүрсэ обёоронгүй ор... хижорхиһон байгаа. Тянь-Ш... ниин хойто хүтэл шэлэнүүд... боорёорхи тонуулшаһан хү... соохоо олдоһон 500 шах... иимэ юумэн суглуулагдан... Эдэ бүгэдые хэнэй бүтэ... ниинь мэдэгдэнэгүй.

Алтаар хэгдэһэн юумэнү... дэй олонхинь ниидэжэ ябаһ... хараасгайн дүрсэтэй юм. ... гөөдүүлынь дэлижэ тата... һан номо годлидол адлир... байна. Алма-Атагай эрдэм... дэй багсаамжалһанай ёһ... эдэ бүхы дүрсэнүүд энэ ... буунда хүдөөлүүлэгдэһэн ... нэй хубсаһа хунар шэмэгл... байгаа хэбэртэй. Эдэ зүйл... манай ээрын урда тээхи IV... зуун жэлнүүдтэ хабаатай ю...

Иимэ гоёор шэмэглэгдэһ... хубсаһанай алдар нэрэтэ... баян хүндэ хабаатай бай... ниинь элитэ. Үльгэр домо... дали жэгүүртэй ангай дүрс... тэй шабар тамга эндэ олд...

Эдэ үнэтэ шухаг зүйл... Казахай ССР-эй Наукану... академидэ абаашагдаа. Физ... ко-химическэ тон шэнэ арг... нуудые хэрэглэжэ, хомо... шухаг олдошые шэнжэл... байна.

ГАЗАР ДОРОХИ... ГАЛ

«ЭНДЭ аюултай—газар ... ро гал носоно!»—гэһэн бэш... тэй соносхолнууд шул... нүүрһэнэй ехэ уурхайн ба... Джхари гэдэг райондо та... данхай байдаг юм. Энэ ... гушан зургаан жэл соо ... носожо байна бшуу. 48 ... шан гэртэй ехэ газар нед... жэлэй март һарада ... һуушаһан байгаа. Тиихэ... хүнүүдшье хохидоо һэн.

Мүнөө газар доро ... носожо байдаг зоно ... нураһаар хүн зоной ажа... даг һуурин нютагуудта ... хинаа дүтэлжэ байна. ... гал яагаад унтараалтай ... шэб гэһэн асуудал ... һанаае зобооно. Энэ ... Баракар мүрэнэй уһаар ... дорохи түймэрые сараха ... наатайбди. Тиихэдэ ... бүхы уурхайнууд уһанда ... таха байна гэжэ Индиин ... риин Бенгалиин штадай ... мэр сарагдаг албанай дирек... Ч. Чаттерджи хөөрэнэ.

(ТАСС)

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

Манай адрес, телефон...

Индекс: 670000, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, ...
Телефоны: редактора — 2-54-54, приемная — 2-54-..., зам. редактора — 2-6..., зам. редактора — 2-6..., отв. секретаря — 2-50..., секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-32, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 2-..., культуры и школ — 2-60-..., писем и селькоров — 2-67-..., информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР

Заказ № 0159...